

Ankkuritoiminta vanhemman näkökulmasta

Heli Roth

9/2019

Tiivistelmä

Tekijä(t) Heli Roth	Tutkinto Poliisi (AMK) / 20172
Julkaisun nimi Ankkuritoiminta vanhemman näkökulmasta	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Markku Myllylä	Opinnäytetyön muoto Kvalitatiivinen tutkimus
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka vanhemmat ovat kokeneet Ankkuritiimin tapaamisen, mitä he ajattelivat poliisin toiminnasta ja millaisia ajatuksia toiminta kokonaisuudessaan oli heissä herättänyt. Tavoitteena oli selvittää myös, onko Ankkurista ollut hyötyä ajatellen nuoren hyvinvointia.</p> <p>Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä haastattelemalla kolmea Ankkuriprosessin tapaamisiin osallistunutta vanhempaa. Nämä tapaamiset toteutettiin moniammatillisesti yhdessä poliisin ja sosiaalitoimen kanssa Ylä-Savon alueella, jossa Ankkuritoiminta on vakiinnutettu osaksi muuta poliisitoimintaa vuonna 2018.</p> <p>Lähestyin tutkimustehtävää perehtymällä nuorten rikollisuustilanteeseen, aiheesta tehtyyn aikaisempaan tutkimukseen ja nuorten rikoskäyttäytymiseen. Avasin Ankkuritoiminnan käsitettä ja siihen liittyvää prosessia ja erityisesti tarkastelin nuoren ja vanhemman roolia osana Ankkuriprosessia.</p> <p>Opinnäytetyön avulla selvisi, että vanhemmat ovat kokeneet Ankkuritoiminnan positiivisena. Haastateltavat vanhemmat kertoivat toiminnasta olleen selkeästi hyötyä ja varhaisella puuttumisella oli saatu aikaan positiivisia muutoksia jokaisen kohdalla. Ankkuritiimin työskentely poliisin ja sosiaalitoimen osalta oli koettu ammattimaisena ja asiantuntevana. Mielestäni tämä kertoi siitä, että toiminnalle asetetut tavoitteet on saavutettu.</p>	
Sivumäärä 51	Tarkastuskuukausi ja -vuosi Syyskuu 2019
Avainsanat Ankkuritoiminta, moniammatillisuus, ennalta estäminen, nuori, nuoruus, vanhemmuus, syrjäytyminen	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	NUORTEN RIKOLLISUUSTILANNE	3
2.1	Rikollisuustilanne Suomessa	3
2.2	Nuorten syrjäytyminen	7
2.3	Aikaisemmat tutkimukset Ankkuritoiminnasta.....	9
3	NUORTEN RIKOSKÄYTTÄYTYMINEN	12
3.1	Nuoret ja rikollisuus	12
3.2	Rikollisuuden syyt.....	14
3.3	Rikollisuuden seuraukset.....	15
3.4	Rikosten ennaltaehkäisy	18
3.5	Nuoren oikeudellinen asema	19
4	ANKKURITOIMINTA	22
4.1	Ankkurin periaatteet ja tavoitteet	23
4.2	Ankkuritoiminnan prosessikuvaus	25
4.3	Ankkuritoiminta Ylä-Savossa	27
4.4	Perhe osana Ankkuritoimintaa	28
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	31
5.1	Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset	31
5.2	Tutkimuksen toteuttaminen	34
6	TUTKIMUSTULOKSET	37
6.1	Vanhempien kokemus Ankkuritoiminnasta	37
6.2	Ankkuritoiminnan vaikutus nuoreen	40
6.3	Ankkurin tiimityöskentely.....	43
7	YHTEENVETO JA POHDINTA	45
	LÄHTEET	48

LIITTEET

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Ankkuritoiminnassa mukana olleiden vanhempien kokemuksia. Ankkuritoiminta on moniviranomaistoimintaa, jonka kohderyhmänä ovat nuoret, mutta tapaamisissa on yleensä mukana myös vanhempi, tai vanhemmat. Ankkuritoiminnan tarkoituksena on puuttua nuoren rikolliseen käyttäytymiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä, sekä jatko-ohjata nuori oikean tuen ja avun piiriin yksilöllisesti. Ankkuritiimiin kuuluu poliisin lisäksi sosiaaliviranomainen, nuorisotyöntekijä ja sairaanhoitaja. Nuoren, sekä perheen kannalta toiminnalla pyritään antamaan yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea. Vanhemman näkökulmasta Ankkuritoiminnalla pyritään antamaan tukea nuoren elämänhallintaan. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 18.)

Opinnäytetyössäni käsittelen nuorten rikollisuustilannetta, tutkin syitä rikollisiin tekoihin, sekä pohdin mitä seurauksia teoilla voi olla ja miten Ankkuritoiminnalla voidaan parantaa nuoren elämänhallintaa ja ehkäistä syrjäytymistä. Lisäksi käsittelen vanhemmuutta ja kuinka vanhemmat ovat osana Ankkuritoiminnassa. Työssäni perehdyn sekä nuoren, että vanhemman oikeudelliseen asemaan ja kerron rikosvastuukärajoista. Ankkuritoiminnan kohteena on alle 18-vuotias nuori, johon kohdistuu rikosepäily, päihteiden käyttöä, tai muuta hyvinvointiin liittyvää ongelmaa, jonka vuoksi asiakas ohjautuu toimintaan. Seuraava askel on moniammatillinen Ankkuritapaaminen, missä arvioidaan kokonaisvaltaisesti tuen avun tarve. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 23.) Opinnäytetyöni avulla pyrin selvittämään, kuinka vanhemmat ovat kokeneet kyseiset tapaamiset.

Toteutin opinnäytetyöni laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmäksi valitsin haastattelut. Haastattelin kolmea vanhempaa, joiden lapset olivat suunnilleen saman ikäisiä. Tarkoituksena opinnäytetyössäni oli saada vastaus siihen, kuinka vanhemmat ovat kokeneet Ankkuritoiminnan. Tavoitteenani oli selvittää kattavasti vanhempien näkökulma Ankkuritapaamisista. Olin kiinnostunut myös siitä, kuinka tapaamiset ovat vaikuttaneet nuoreen vanhemman mielestä. Vanhemmat näkevät ja seuraavat läheltä lapsensa toimintaa ja ovat siksi hyviä arvioimaan, onko tapahtunut

muutosta esimerkiksi nuoren kaveripiirissä, tai muussa käyttäytymisessä Ankkuritapaamisen jälkeen.

Toteutin tutkimukseni Itä-Suomen poliisilaitoksella Iisalmen poliisiasemalla. Haastateltavat vanhemmat olivat käyneet yhdessä lapsensa kanssa Ankkuritiimin tapaamisessa Iisalmen poliisiasemalla. Jokaisessa tapaamisessa oli ollut mukana sama Ankkuripoliisi sekä sosiaalitoimen puolelta palveluohjaaja. Tutkimustuloksia pystyi vertaamaan hyvin keskenään, sillä tapaamisissa oli ollut sama kokoonpano.

2 NUORTEN RIKOLLISUUSTILANNE

Tässä luvussa tarkastelen nuorten rikollisuustilannetta Suomessa, sekä kerron suomalaisnuorten tekemästä rikollisuudesta kansainvälisesti tarkasteltuna. Olen perehtynyt tilanteeseen tilastojen avulla, sekä pohdin yhteyttä myös syrjäytymiseen. Lisäksi kerron millaisia tutkimuksia Ankkuritoiminnasta on tehty aikaisemmin.

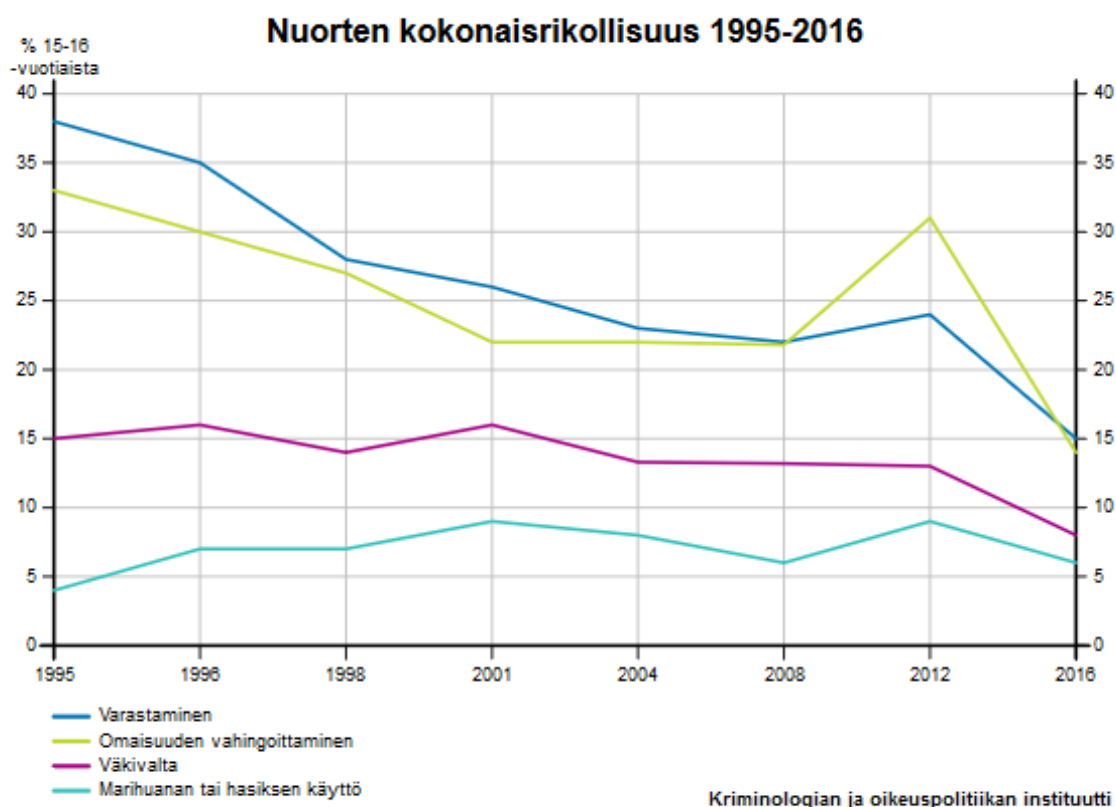
2.1 Rikollisuustilanne Suomessa

Helsingin yliopiston julkaiseman Rikollisuustilanne -katsauksen (2016, 200) mukaan nuorten ikäryhmien, eli alle 21-vuotiaiden, osuus poliisin tilastoimassa rikollisuudessa on vaihdellut 20-26 prosentin välillä kaikista rikoksista. Tilasto on tehty vuosien 2005-2015 välillä tehdyistä rikoksista. Tilastosta ilmenee, että alle 18-vuotiaiden osuus on tuona aikana pysynyt tasaisesti noin 10 prosentin kohdalla. Vuonna 2015 15–17-vuotiaat tekivät rikoksista 9 prosenttia ja alle 15-vuotiaat 5 prosenttia. (Helsingin yliopisto 2016, 200.)

Seuraavan vuoden vastaavassa tutkimuksessa kehitystä oli tapahtunut erityisesti nuorten tekemien henkirikosten osalta. Helsingin yliopiston tekemässä katsauksessa (2018, 23) on perehdytty nuorten tekemien henkirikosten määrään ja rikokset on taulukoitu määrällisesti vuosilta 1980-2017. Tutkimuksessa esitetyistä tilastoista on nähtävissä selkeitä piikkejä, esimerkiksi 2000-luvun taitteessa henkirikoksia tehtiin enemmän, mikä selittyy osakseen myös kouluampumistapauksilla ja Myyrmannin iskulla, jolloin uhreja tuli enemmän, eli yksi tekijä syyllistynyt yhdellä kertaa useaan henkirikokseen. 1980-luvulta henkirikosten nousu oli selkeää ja taittui tasaisempaan laskuun jälleen 2010-luvun jälkeen. (Niemi 2018, 25.)

Henkirikokset sinänsä ovat marginaalissa nuorten tekemissä rikoksissa, mutta voivat kertoa jotain yleistä nuorten rikoskäyttäytymisen muutoksista. Suuri osa nuorten tekemistä rikoksista on kuitenkin melko vähäisiä tekoja, ja tilastojen valossa näyttää siltä, että Ankkuritoiminnalle on tarvetta juuri niiden osalta. Toiminnassa kyse onkin enemmän rikosten ennalta ehkäisystä ja nuorten hyvinvoinnin edistämisestä. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 18.)

Sisäministeriön julkaisemassa Ennalta estävän työn strategiassa (Enska) 2019-2023 on määritelty Ankkuritoiminnan tavoitteeksi, että yksilöiden ja perheiden ongelmiin kyettäisiin puuttumaan tunnistamalla ongelmien taustalla olevia syitä ja vaikuttamaan niihin, ei vain syiden seurauksiin. Ankkuritoiminnan tavoitteena on nuorten rikoskierteen katkaisu varhain. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy kuuluu myös Ankkureiden tehtäviin. (Enska, Sisäministeriö 2018, 15.)

KUVIO 1. Nuorten rikollisuuden määrä (Tilastokeskus)

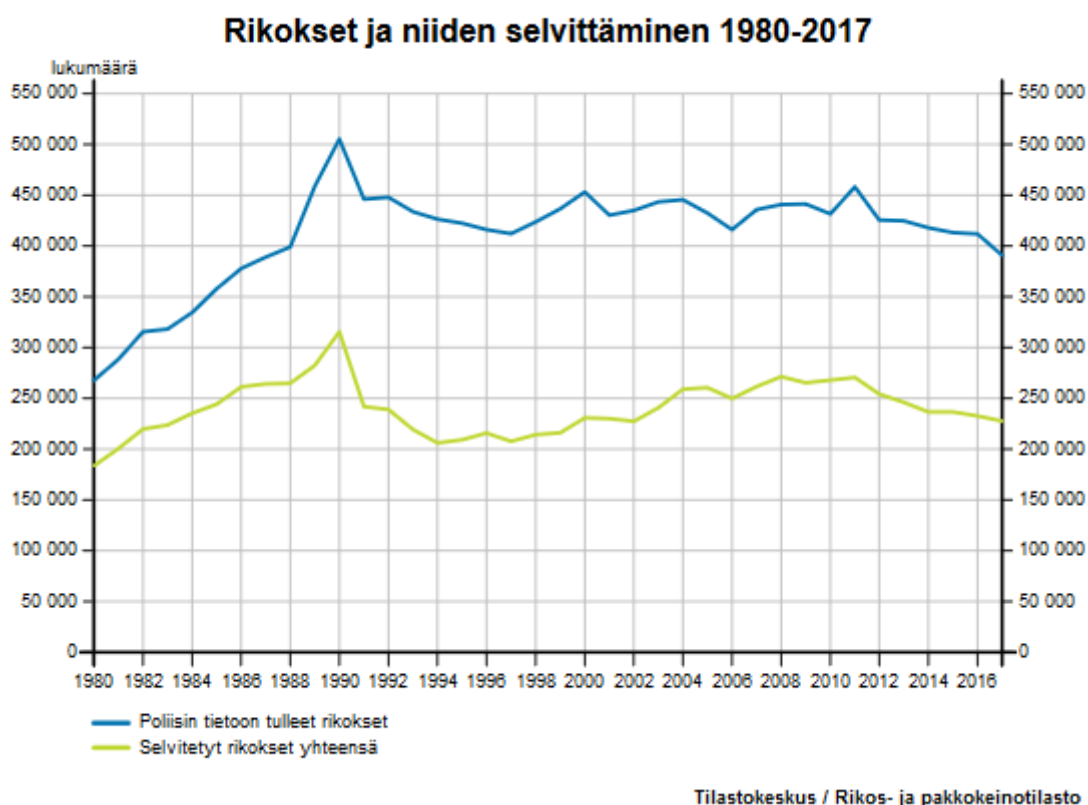
Kuviossa 1 on nähtävissä Tilastokeskuksen tekemän 15-16-vuotiaiden nuorten nuorisoriikollisuuskyselyn avulla selvinneet rikolliset teot vuosilta 1995-2016. Taulukosta selviää, että kokonaisrikollisuus on vähentynyt 15-16-vuotiaiden keskuudessa huomattavasti. Seuraava rikollisuustilannekatsaus tullaan tekemään keväällä 2021.

Rikollisuustilanne 2017 katsauksessa (Niemi 2018, 200) on taulukoitu nuorten tekemät rikokset samaan taulukkoon yli 20-vuotiaiden tekemien rikosten kanssa, josta kokonaisrikollisuus on nähtävillä. Vuosien 2001-2017 välisellä ajalla nuorten osuus tehdyistä rikollisista teoista on pysytellyt alle 25 prosentissa ja viimeisimpien vuosien ajan 20 prosentin kohdilla. Alle 15-vuotiaiden osuus kaikista rikollisista teoista on ollut kolme prosenttia, 15-17 -vuotiaiden osuus on ollut myös melko tasainen ollessa 6-8 prosenttia. 18-20 -vuotiaat tekivät vuosien 2001-2017 aikana keskimäärin 12 prosenttia rikoksista. (Niemi 2018, 200.) Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) on tilastoitu nuorten tekemät rikokset rikoslajeittain.

TAULUKKO 1. Rikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä vuonna 2017 (Niemi 2018, 201)

	Kaikki	Alle 18- vuotiaat	Alaikäisten osuus %
Alkoholirikokset ja -rikkomukset	1 790	1 069	60
Tuhotyöt	213	65	31
Vahingontekorikokset	9 383	2 319	25
Väärän henkilötiedon antaminen	875	182	21
Ryöstörikokset	1 572	322	20
Luvattomat käytöt	585	111	19
Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen	5 291	682	13
Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudet	2 197	280	13
Seksuaalirikokset	2 237	285	13
Varkausrikokset	49 162	6 250	13
Pahoinpitelyrikokset	23 723	2 606	11
Virkamiehen (väkivaltainen) vastustaminen	1 570	146	9
Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta	21 965	2 007	9
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranom. ja yl. järjestystä vastaan	10 730	882	8
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	3 591	284	8
Perätön lausuma tuomioistuimessa/ viranomaismenettelyssä	142	11	8
Maksuvälinepetosrikokset	1 738	115	7
Kiristysrikokset	351	20	6
Kavallusrikokset	1 354	64	5
Huumausainerikokset	25 269	1 159	5
Järjestysrikkomus	1 887	80	4
Väärennysrikokset	2 257	87	4
Kätkemisrikokset	1 778	66	4
Kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle	607	20	3
Tapon, murhan tai surman yritys	403	12	3
Petosrikokset	19 892	496	2
Rattijuopumukset	17 250	349	2
Henkirikokset (tappo, murha, surma)	65	1	2

Alle 18-vuotiaiden osuus rikoksiin syylliseksi epäillyistä vuonna 2017 on eritelty samaisessa Rikollisuustilanne katsauksessa. Rikollisista teoista epäiltyjen osuus on suurin alkoholirikoksilla ja -rikkomuksilla, tuhotöillä ja vahingontekorikoksilla. (Niemi 2018, 201.) Nämä ovatkin tyypillisimpiä tekoja, joista tulee ilmoituksia Ankkuritiimeille ja jotka käsitellään Ankkuriprosessissa. Nuorten tekemien rikosten selvitysprosentit ovat olleet viime vuosina melko samalla tasolla, kuten kuvio 2 osoittaa.

KUVIO 2. Rikosten selvittäminen verrattuna tehtyihin rikoksiin (Tilastokeskus)

Kuviosta 2 voi nähdä tietoon tulleiden rikosten lisäksi selvitettyt rikokset 2017 vuoteen saakka, seuraava päivitys tulee vuoden 2019 aikana. Rikollisesta teosta epäillyn nuoren asia voidaan selvittää Ankkuriprosessissa, mutta nuoren ollessa alle 15-vuotias poliisi selvittää onko rikollista tekoa tehty, tämän jälkeen yleensä järjestetään Ankkuritapaaminen, missä nuori puhutetaan ja saa laillisuuskasvatusta, sekä arvioidaan, minkä palvelun piiriin nuori tulisi ohjata.

Eli nuoren osalta on erittäin tärkeää, ettei asia jää vain sen selvittämiseen ja sitä kautta esitutkinnan päättämiseen, vaan apua ja tukea on tarjolla. Erityisesti alle 15-vuotiaiden lasten osaltahan esitutkinta päätetään usein sillä perusteella, että lapsi ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa. Käsittelen tätä aihetta tarkemmin myöhemmässä vaiheessa.

Suomi hyvinvointivaltio, missä on turvallista asua ja sosiaaliturva sekä hyvinvointipalvelut ovat saatavilla. On tietenkin vähäosaisempia, jotka eivät välttämättä saavuta apua ja tukea ja näin ollen rikollisuus kasaantuukin helpommin tälle osalle ihmisistä. Kansainvälisellä tasolla ajateltuna asiat ovat kuitenkin melko hyvin. Matkaillessa köyhemmissä maissa näkee paljon lapsia ja nuoria, jotka ovat tottuneet tekemään rikoksia yksinkertaisesti selvitäkseen elämästä. Heillekään se ei välttämättä ole oma valinta, mutta selvitäkseen heidän on toimittava siten, kuten toimivat. Esimerkiksi köyhissä maissa varastamisesta rangaistaan huomattavasti ankarammin, mitä Suomessa, mutta silti lapset ja nuoret näpistelevät enemmän saadakseen ravintoa. Rikollisuuden muodot voivat myös vaihdella paljon maittain.

Henkirikosten osalta suomalaisnuorten osuus on melko vähäistä kansainvälisesti tarkasteltuna. Asukasluukuun suhteutettu kokonaistaso on Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa tai läntisessä Euroopassa, nuorten rikollisuudessa eroa ei esiinny, vaan ero syntyy kokonaisuudessaan vanhempien ikäryhmien rikollisuudesta. Verrattuna entisiin sosialistimaihin ja useimpiin Euroopan ulkopuolisiin teollisuusmaihin nuorten henkirikokset ovat Suomessa harvinaisia. (Niemi 2018, 27.)

2.2 Nuorten syrjäytyminen

Syrjäytyminen on yksi tärkeimmistä asioista, mihin pyritään puuttumaan Ankkuritoiminnassa. Syrjäytyminen voi vaikuttaa siihen, että nuori ajautuu pois niin sanotulta kaidalta polulta ja joutuu rikoskierteeseen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan tavallisesti huono-osaisuuden kasautumista niin, että ihminen ei puutteellisen koulutuksen, työttömyyden ja erilaisten elämänhallinnan ongelmien vuoksi osallistu yhteiskunnan toimintaan (Reivinen, Vähäkylä 2013, 23). Ankkuritoiminnassa syrjäytymistä pyritään ehkäisemään mahdollisimman varhain ja moniammatillisin keinoin. Keinona on laatia syrjäytymiseen liittyvän rikollisuuden vähentämisen toimintamalli. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 22.)

Syrjäytymistä voi tapahtua monesta syystä. Nuoren tulevaisuuden kannalta syrjäytyminen voi olla hyvinkin vakava asia, mihin tulisi puuttua. Kuten aiemminkin on tullut esiin, kaikilla lapsilla ja nuorilla ei ole samanlaiset lähtökohdat. Lasten ja nuorten asema vaihtelee paitsi asuinalueittain, myös suuresti elinolosuhteittain. Voi olla suurempi riski syrjäytyä, jos asuu kauempana palveluista pienessä kylässä, kuin että olisi syntynyt perheeseen, joka asuu suuressa asuiskeskittymässä keskellä ihmisvilinää. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että syrjäseuduilla syrjäytyminen olisi automaattisempaa, mutta ainekset siihen ovat olemassa.

Tärkeintä on havaita merkit syrjäytymiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja reagoida nopeasti tämän ongelmiin. Käytännön työn lähtökohtana on lasten ja nuorten kansa työskentelevien ammattilaisten herkkyyks havaita aluillaan oleva ei-toivottu kehitys ja puuttua siihen. Tätä kehitystä kutsutaan syrjäytymiseksi, joka voi ilmetä eri tavoin ja eri tasoilla, liittyä monenlaisiin asioihin ja vaatia erilaisia toimenpiteitä. (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 73.)

Ketä kiinnostaa? Lasten hyvinvointi ja syrjäytyminen -teoksen nimen mukainen kysymys, on juuri se kysymys, mitä tulee pohtia, kun ajattelee nuorten syrjäytymistä ja sen estämistä. Kouluilla on avainasema huomata nämä syrjäytymisen merkit ja silloin varhainen puuttuminen olisi tärkeää, mutta ketä se oikeasti kiinnostaa? Ovatko vaikkapa yläasteen opettajat riittävän aktiivisia nuorten suhteen? Puututaanko varhaisiin merkkeihin ongelmista, vai suljetaanko silmät ja toivotaan, että asiat eivät mene niin kuin arvellaan. Vai onko koulu yhteisöillä ylipäänsä tarpeeksi taitoa huomata näitä merkkejä? Esimerkiksi koulussa tapahtuva kiusaaminen syrjijän muodossa voi olla vaikeaa havaita. Syrjijään ei välttämättä liity muunlaista kiusaamista, oppilas vain jätetään porukan ulkopuolelle. Joku oppilas ja hänen lähipiirinsä syrjivät toista oppilasta, ja se jatkuu lopulta syrjityn oppilaan poissulkemisena koko yhteisöstä, eristämisenä. (Hamarus 2008, 47-48.) Tällainen voi johtaa uhrin syrjäytymiseen.

Syrjäytymisen riskitekijöitä ovat usein yksilöön liittyviä, esimerkiksi motivaation ja itsesääntelyn ongelmat, sosiaalisten taitojen pulmat ja oppimisvaikeudet. Osa riskitekijöistä liittyy puolestaan oppimisympäristöön tai vuorovaikutussuhteisiin, niitä voivat olla oppimisen tuen vähäisyys ja yksilön torjunta ryhmässä. (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 111.)

Nuoret itse kokevat tärkeäksi oman aseman kavereiden keskuudessa ja mieltävät normaalin nuoren usein sellaiseksi, joka ei poikkea liikaa massasta. Erilaisuus voi olla syy syrjimiselle, joka voi johtaa syrjäytymiseen, vaikkei nuori sitä itse haluaisi. Nuorten käsityksissä elävä "normaali nuori" rajautuu melko ahtaaseen muottiin ja tätä saattaa lisätä se, ettei sen rajoja helposti lähdetä koettelemaan erilaiseksi leimautumisen pelossa. (Salmi 2004, 187.)

Ankkuritoiminnan kannalta ajateltuna syrjäytymisvaarassa oleva nuori ohjataan oikean avun ja palvelun piiriin. Tällä pyritään saamaan nuori kiinni normaaleihin arkisiin asioihin, esimerkiksi harrastusten pariin, sen sijaan, että jäisi yksin. Ankkuritoimintaa Hämeen Poliisilaitoksella -esityksen mukaan varhainen puuttuminen ennalta ehkäisee syrjäytymistä. Syrjäytymisen ehkäiseminen voi puolestaan ehkäistä rikollisiin tekoihin syyllistymistä.

2.3 Aikaisemmat tutkimukset Ankkuritoiminnasta

Ankkuritoimintaa aloitettiin jo viisitoista vuotta sitten Hämeen poliisilaitoksella ja toiminta on saatu vakiinnutettua koko maassa pikkuhiljaa. Tuloksia on nähtävillä jonkin verran ja Ankkuritoimintaa on toki tilastoitu. Ankkuritoiminnasta on tehty viime vuosien aikaan enemmän tutkimuksia ja opinnäytetöitä myös eri aloilla. Koska toiminta on moniammatillista, on toiminnasta saatu eri alojen opiskelijoiden tuotoksia, sekä poliisilaitosten tekemiä katsauksia ja esityksiä.

Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijat ovat tehneet Ankkuritoimintaan liittyviä opinnäytetöitä, joista tuorein on vuodelta 2018. Marjo Heinosen (Poliisiammattikorkeakoulu, 2018) opinnäytetyö Ankkuritoiminta: uhka vai mahdollisuus parempaan huomiseen? - on toiminnallinen työ, jonka tuotoksena syntyi opas Ankkuritoiminnan kohdehenkilöille ja heidän lähiomaisilleen. Työssä on käsitelty nuorten rikollisuutta ja pohdittu myös syrjäytymiseen johtavia syitä, sekä kasvatuksen merkitystä rikolliseen käyttäytymiseen. Heinonen kertoo Ankkuritoiminnasta ja erityisesti toiminnan kohderyhmästä työssään, sekä on perehtynyt ennalta estävään työhön. Heinonen on tutkinut myös leimaako Ankkuritoiminta kohdehenkilönsä ja tutustunut leimautumisteoriaan. Heinonen on haastatellut työtään varten kahta henkilöä, jotka ovat samanlaisista lähtökohdista, mutta päätyneet hyvin erilaisiin valintoihin. Haastattelujen

avulla Heinonen on kuvannut sitä, kuinka moni asia vaikuttaa elämän kulkuun. Toiminnallinen tuotos, eli opas Ankkuritoiminnasta kertoo nuorelle mitä Ankkuritoiminta on ja ketä Ankkuritiimiin kuuluu, opas sisältää myös lainauksia haastattelusta. (Heinonen 2018.)

Aleksandr Stepanov (Poliisiammattikorkeakoulu, 2017) teki opinnäytetyönään Vaikuttavuustutkimuksen Hämeenlinnan moniammatillisen Ankkuri-tiimin intervention vaikutuksesta 15-17 -vuotiaisen nuorten rikoskäyttäytymiseen. Tutkimuksessaan Stepanov on perehtynyt Hämeenlinnan alueella vuonna 2015 rikoksilla oireilevien nuorten rikoskäyttäytymiseen. Työssään Stepanov on kerännyt perusjoukon nuorista, jotka olivat olleet epäiltynä rikokseen vuoden 2015 aikana. Perusjoukko koostunut kahdesta eri ryhmästä, sen perusteella oliko nuoren asia käsitelty Ankkuri-tiimissä vai sen ulkopuolella. Tutkimuksen avulla on selvitetty intervention vaikuttavuutta, eli on pyritty tutkia, onko erityisesti Ankkuritoiminnalla ollut positiivisia vaikutuksia nuoren rikoskäyttäytymiseen myöhemmässä vaiheessa. Tutkimustulokset olivat antaneet viitteitä siitä, että Ankkuritoiminnan avulla oli pystytty ennalta estämään nuorten uusia rikoksia tehokkaammin, mitä normaalissa esitutkintaprosessissa, tai sakkomenettelyssä. Tulosten mukaan Ankkuri-tiimin käsittelyssä olleista nuorista viidennes oli ollut epäiltynä uuteen rikokseen ja vertailuryhmään kuuluvista nuorista puolestaan joka kolmas oli syyllistynyt uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson aikana. (Stepanov 2017.)

Ankkuritoimintaa on sivuttu myös Simo Kauppinen (Poliisiammattikorkeakoulu, 2016) opinnäytetyössään: Tartuajoissa.fi - Lasten ja nuorten kanssa toimijoiden yhteistyötä Hyvinkäällä. Hyvinkäällä oli käynnistetty hanke Tartuajoissa.fi ja työn tarkoituksena oli tehostaa verkostokumppanien yhteistyötä, jotta sivuston avulla saataisiin tarjottua apua ja tukea lasten ja nuorten vanhemmille. Opinnäytetyöhön tutustuessani ajattelin, onko Tartuajoissa.fi hanke ollut tarkoitukseltaan samanlainen mitä Ankkuritoiminta on visioltaan, mutta Kauppinen työssä kyse on enemmän tuen tarjoamisesta ennen kuin mitään rikollista käyttäytymistä on tapahtunut. (Kauppinen 2016.)

Teemu Ahlgren ja Inka-Liisa Puttonen tekivät opinnäytetyön Helsingin poliisilaitoksen Ankkuri-ryhmän intervention yhteys alle 15-vuotiaiden nuorten oireiluun (Poliisiammattikorkeakoulu, 2016). Työssään Ahlgren ja Puttonen tutkivat Ankkuriryhmän mahdollisia vaikutuksia alle 15-vuotiaiden rikoskäyttäytymiseen. Tutkimusryhmänä olivat

olleet ainoastaan alle 15-vuotiaat, sillä 15-18-vuotiaiden nuorten tekemät rikokset oli tutkittu tavanomaisen tutkinnan puolella. Ahlgrenin ja Puttosen tutkimuksessa oli ollut osallisena sata nuorta, jotka olivat olleet Ankkuritoiminnassa mukana. Tutkimusjoukkoon kuuluneista nuorista interventio oli mahdollisesti vaikuttanut positiivisesti 54 prosenttiin ja tehokkaammin ensikertalaisiin, kuin rikollisten tekojen uusijoihin. (Ahlgren & Puttonen 2016.)

Myös muissa ammattikorkeakouluissa on tehty opinnäytteitä liittyen Ankkuritoimintaan, joista lähinnä omaa työtäni on Miia Koitin ja Joanna Niemen tekemä työ Nuorten rikosentekijöiden kokemuksia Ankkuritoiminnasta (2017). Työssään Koitti ja Niemi ovat selvittäneet nuorten omia kokemuksia rikollisuuden syistä ja Ankkuritoiminnan vaikutuksista. Tutkimus toteutettiin haastatteleamalla kuutta nuorta, jotka olivat olleet mukana Hämeen Ankkuritoiminnassa. Tulosten perusteella Koitti ja Niemi ovat todenneet, että nuorten rikoskäyttäytymiseen ovat vaikuttaneet rikollisuudelle altistava kaveripiiri ja päihteiden käyttö. Ankkuritoiminnalla oli koettu olevan suuri merkitys rikoksista irtautumisessa, sekä elämänlaadun parantamisessa. Haastatteluissa oli kysytty, minkälaista apua nuori oli saanut Ankkurista, kuinka Ankkuri oli vaikuttanut nuoren elämään ja uskoiko nuori, että Ankkurista oli hänelle apua, ettei hän enää uusisi rikoksia. (Koitti & Niemi, 2017.) Koitin ja Niemen tekemä tutkimus on lähimpänä omaa opinnäytetyötäni, sillä työssä on kartoitettu kokemuksia Ankkuritoiminnassa mukana olleilta nuorilta, nyt saadaan näkökulmaa vanhemmankin puolesta.

Erittäin mielenkiintoinen vertailu eri alueilla toimivista toimintamalleista on tehty Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisussa Kuka vastaa nuorten rikoksiin? (2019). Haikkolan, Hästbackan ja Pekkarisen toimittamassa julkaisussa on perehdytty ansiokkaasti nuorten rikollisuuteen ja siihen puuttumiseen. Julkaisussa on myös kattava kansainvälinen kirjallisuuskatsaus. Itse tutkimus on tehty tavoista, joilla nuorten rikoksiin puututaan eri puolella Suomea. Haastattelututkimuksen avulla oli selvitetty ammattilaisten kokemuksia rikoksiin puuttumisista ja tehokkuudesta, sekä kartoitettu kehitysehdotuksia. Tutkimuksessa oli vertailtu neljän kunnan eri malleja, joista mukana oli ollut myös Päijät-Hämeen Ankkuritiimi. Muita vertailtavia malleja olivat Oulun nuorisorikostutkintaryhmä, Kotkan nuorten tiimi, Helsingin järjestötoimijoiden Kriminaalitutkintaryhmä, Helsingin järjestötoimijoiden Aseman lapset Ry:n Bunkkeritiimi. (Haikkola ym 2019.)

3 NUORTEN RIKOSKÄYTTÄYTYMINEN

Kriminologia on tieteenala, joka tutkii rikoskäyttäytymistä ja siihen kohdistuvia reaktioita (Kivivuori, Aaltonen, Näsi, Suonpää & Danielsson 2018, 17). Rikollisuutta on tutkittu paljon ja kriminologian tutkimuksia löytyy useita eri näkökulmista. Kivivuoren ym. Kriminologia -teoksessa (2018, 38) on avattu kriminologiaa tieteenalana, joista rikollisuuden syitä ja seurauksia on pohdittu myös yksilötasolla.

Ankkuritoiminnan kohderyhmänä ovat alle 18-vuotiaat, joten kerron kriminologian näkökulmasta nuorten rikoskäyttäytymisestä, pohdin syitä rikollisuuteen, sekä sen seurauksia. Teoilla on myös seuraukset, joten käsittelen luvussa myös nuoren oikeudellista asemaa ja eri rikosvastuikärajoja. Kriminologian tutkimusalueena ovat siis nuorten rikokset, mutta pyrin myös kertomaan näiden tekojen ennalta estämisestä varhaisella puuttumisella. Eli voiko varhainen interventio estää rikolliseen tekoon ryhtymisen. Sekä miksi nuoret syrjäytyvät, mitkä voivat olla syitä siihen ja kuinka sitä voidaan ennalta ehkäistä Ankkuritoiminnalla, tai kuinka Ankkurin avulla selvitetään minkä palvelun piiriin nuori tulisi ohjata.

3.1 Nuoret ja rikollisuus

Kriminologiassa on tutkittu jo kauan iän vaikutusta rikosten tekoihin ja iällä sekä rikoskäyttäytymisellä on havaittu voimakas yhteys. Kriminologia -teoksessa (Kivivuori ym. 2018, 114) on kuvattu poliisin tietoon tulleet rikokset rikoksesta epäillyn iän mukaan ja kuviosta on havaittavissa selvä piikki noin 20-vuotiaiden ja sitä nuorempien kohdalla. Tästä piikki lähtee tasaiseen laskuun, mitä suuremmaksi ikä kasvaa. Voidaan siis ajatella, että rikoksia tehdään eniten nuoruudessa. Teoksessa Kriminologia (2018, 114) on mainittu myös, ettei nyky-Suomessa ole havaittu ikä-rikoskäyrällä suurempia muutoksia ajasta ja paikasta huolimatta. Alle 18-vuotiaat tekevät kaikista rikoksista epäillyistä eniten alkoholirikoksia ja -rikkomuksia, toiseksi eniten tuhotöitä ja vahingontekoja, sen sijaan rattijuopumuksia, henkirikoksia, tai petoksia nuoret eivät niinkään tee (Kivivuori ym. 2018, 115). Vaikka nuorten tekemät rikokset tulevat nykyään yhä useammin poliisin tietoisuuteen, silti suurin osa nuorten rikollisuudesta on niin kutsuttua piilorikollisuutta, joka ei tule viranomaisten tietoon (Salmi 2012, 31).

Paitsi että nuoret ovat alttiimpia rikollisille teoille, näkyy ikäjakauma myös uhrien kohdalla. Yhtä lailla voimakas piikki näkyy 18–20-vuotiaiden kohdalla ja tästä alkaa tasainen lasku (Kivivuori ym. 2018, 115). Voidaan siis olettaa, että nuoret kohdistavat usein rikoksensa toisiin nuoriin ja nuoret voivat olla myös helppo kohde. Nuoruus on perinteisissä väkivalta- ja omaisuusrikollisuuden muodoissa aktiivisinta aikaa (Kivivuori 2008, 28). Selviä tuloksia on havaittavissa myös nuorisoriikollisuuskyselyistä, jotka ilmenevät teoksesta Rikollisuustilanne 2015 (2016, 214), jossa on kuvattu uhrikokemusten yleisyyttä nuorten keskuudessa. Tuossa teoksessa (2016, 213) on kuvattu kansallisen uhritutkimuksen tuloksia, mistä näkee selvästi, että väkivallan kohteeksi joutuminen on ikään liittyvä ilmiö, sillä mitä nuoremista vastaajista kyse, sitä todennäköisemmin he ovat kokeneet väkivaltaa.

Usein törmää ajatukseen, että kaikilla ei ole syntyessään yhtä hyvät lähtökohdat. Tätä asiaa on tutkittu myös kriminologiassa, sillä on havaittu, että usein rikokset kasaantuvat perheisiin. Yhdysvalloissa ja Englannissa on tehty tutkimuksia rikollisuuden kasautumisesta perheisiin ja tulokset ovat olleet selviä. Suomessa vastaavanlaisia tutkimuksia ei ole tehty, mutta tilastojen perusteella on havaittu, että esimerkiksi alle 21-vuotiaana henkirikoksen tehneistä 11 prosentilla isä oli syyllistynyt aikaisemmin henkirikokseen, ja 59 prosentilla oli rikosrekisteri. Ilmiön voidaan olettaa johtuvan siitä, että rikoksentekijöille kehittyy alhainen itsekontrolli vanhempien puutteellisen kasvatuksen vuoksi ja sosiaalinen huono-osaisuus voi olla myös taustatekijänä. (Kivivuori ym. 2018, 123.) Näihin asioihin puuttuminen matalalla kynnyksellä voi ennalta ehkäistä rikoskierteeseen joutumista ja se on juuri Ankkuritoiminnan perusajatus.

Lasten ja vanhempien välillä voi olla myös vastareagointia. Useimmiten näkökulma erityisesti rikollista käyttäytymistä ajatellen on se, että perintötekijät, lähtökohdat ja mallintaminen voivat vaikuttaa lapseen ja nuoreen, sekä siihen millaisia valintoja tulevaisuudessa tehdään. Kivivuori tuo esiin lapsiefektin, eli myös lapsi voi vaikuttaa vanhemman käyttäytymiseen kasvattajana. Lapset voivat omata voimakkaita piirteitä luonteessaan, olla helposti ärtyviä, kiukkuisia ja malttinsa menettäviä, sekä räjähtäviä. Sen vuoksi vanhemmat saattavat itse käyttäytyä aggressiivisesti, tai vetäytyä yrityksistä kontrolloida lasta. Kriminologian kannalta tämä tarkoittaa, että voimakkaan ja impulsiivisen luonteen omaavat lapset vaikuttavat vanhempiensa kasvatustyyliin ja

antisosiaalisen käyttäytymisen jatkuvuus on suurta. On siis todennäköistä, että hankalista lapsista tulee todennäköisemmin myös antisosiaalisia aikuisia. (Kivivuori 2008, 92.)

3.2 Rikollisuuden syyt

Rikollisuutta tutkiessa nuorten kohdalla tulee väistämättä mieleen paljon kysymyksiä. Sen lisäksi millaisesta perheestä nuori tulee, kiinnostavia kysymyksiä ovat esimerkiksi millainen ystäväpiiri nuorella on, tai millainen lapsuus nuorella on ollut. Vakavan rikoskäyttäytymisen taustalla on tavallisesti moniongelmainen perhetilanne ja vaikeat kasvuolosuhteet (Hinkkanen, Pekkarinen ja Savolainen 2007, 35). Usein etsitään mekanismeja, joissa sosiaalinen syysuhde välittyy yksilötason kautta tai yksilötason ominaisuus välittyy sosiaalisen prosessin kautta (Kivivuori ym 2018, 21). Yksilöt eivät automaattisesti jakaudu niihin, jotka välttelevät kontrollia, ja jotka eivät. Kuten Kivivuori ym. (2018, 22) kirjoittaa, asia voi olla myös toisinpäin, eli henkilöä voidaan karttaa, tämän henkilökohtaisten ominaisuuksien vuoksi. Nämä ominaisuudet voivat olla syitä henkilön torjumiselle, joka ajaa osakseen syrjäytymiseen ja mahdollisesti rikollisuuteen.

Yksinkertaistaen syitä rikollisuuteen voi olla kahdenlaisia sosiaalisesta näkökulmasta katsottuna. Henkilö karttaa itse sosiaalisia tilanteita ja paikkoja, joissa hänen tekemisiään voidaan kontrolloida, tai sitten henkilöä itseään kartetaan, jolloin muiden reaktiot ohjaavat yksilöä ympäristöihin omasta tahdosta riippumatta.

Rikollisuuden syynä voi olla myös väkivallan kierre, uhrina koetut asiat tehdään myöhemmässä vaiheessa elämää toiselle. Criminology and social policy -teoksessa tämä teoria kuvataan mielestäni hyvin yhdessä lauseessa: ”The cycle on violence suggests that today’s abused and neglected children become tomorrow’s habitual and violent criminals”. (Knepper 2007, 105 – 112.)

Erityisesti nuorten henkirikosten tekijöiden osalta on tutkittu myös yhteyttä alkoholin ja muiden päihteiden käyttöön ja riippuvuuteen. Helsingin yliopiston Rikollisuustilannekatsauksen (2018) mukaan valtaosalla henkirikokseen syyllistyneillä todettiin mielentilatutkimuksessa alkoholiriippuvuus tai alkoholin väärinkäyttöä. Mielentilatutkimuksiin määrättyistä nuorista 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen syytetyistä 45 prosenttia käytti säännöllisesti huumausaineita. Lisäksi suurella osalla

päihteiden käyttö oli ollut ylisukupolvista, sillä myös nuorten vanhemmilla, tai ainakin toisella oli ollut alkoholin ongelmakäyttöä. (Helsingin yliopisto 2018, 29-30). Alkoholin ja muiden päihteiden vaikutuksen alaisena tulee tehtyä helpommin tyhmyyksiä ja näin ollen syyllistyy myös rikollisiin tekoihin. Rikollisuustilanne katsauksen (2018) mukaan nuorten törkeä väkivalta on nyky-Suomessa kiinteästi yhteydessä päihteiden väärinkäyttöön ja yhteiskunnalliseen syrjäytymiseen. Ylisukupolvisuus henkirikoksissa on myös nähtävissä, sillä vuosina 1980-2008 henkirikoksista tuomituista nuorista joka kymmenennellä oli myös henkirikoksista tuomittu isä, äiti, veli, eno tai setä ja useilla oli myös henkirikoksen uhriksi joutuneita lähiomaisia (Helsingin yliopisto 2018, 30).

Ankkuritoiminnan avulla pyritään perehtymään myös syihin, mitkä ovat saaneet nuoren ryhtymään rikolliseen tekoon. Koska syitä voi olla monia ja erilaisia, on tärkeää, että Ankkuritiimikin on moniammatillinen ja osataan arvioida millaisen palvelun tai tuen piiriin lapsi, tai nuori tulisi ohjata.

3.3 Rikollisuuden seuraukset

Kriminologia tutkii paitsi rikollisuuden syitä, niin myös sen seurauksia. Seurauksia eivät ole ainoastaan konkreettiset asiat, kuten menettämisseuraamukset, tai rikollisen teon aiheuttamat vahingot rikoksentekijälle tai uhrille, vaan myös seuraukset, jotka vaikuttavat ihmisten elämään. Rikollisuus vaikuttaa tietenkin rikoksentekijän, tai rikollisesta teosta epäillyn elämään, mutta myös muiden elämään. Muita voivat olla uhrin lisäksi perhe ja lähipiiri.

Lisäksi rikollisuus vaikuttaa sosiaaliseen asemaan ja laajemmin yhteiskuntaan. Yhteiskunnan kannalta rikollisuuden seuraukset ovat aina loppupeleissä kustannusperusteisia. Rikollisuuden seurausten käsittely korostaa myös kriminologian yhteiskunnallista merkitystä, koska kriminologiseen tietoon perustuva rikollisuuden ehkäisy ja torjunta vähentävät myös rikollisuuden aiheuttamia kustannuksia ja muita kielteisiä seurauksia (Kivivuori ym. 2018, 23).

Uhrille koituvat seuraukset

Rikollisuudesta aiheutuu suoria seurauksia erityisesti yksilöille. Rikoksista aiheutuu uhreille suoria vaikutuksia konkreettisesti vammojen muodossa, tai pahimmillaan jopa hengen menetyksellä. Uhrille voi muodostua henkistä kärsimystä rikoksen vuoksi ja nämä kärsimykset voivat vaikuttaa myös uhrien omaisiin. Uhrille voi jäädä pysyviä henkisiä vammoja, tai pelkotiloja, jotka tarttuvat myös perheeseen. Vaikutus perheeseen voi olla myös niin sanotusti työtä lisäävä, jos uhri masentuu ja perhe joutuu hoitamaan tai järjestämään apua uhrille tämän ollessa itse kyvytön. Seuraukset ovat usein myös taloudellisia, jos rikoksella on viety omaisuutta, tai rikottu jotain. Tällöin uhrille koituu kustannuksia monella tapaa, tulee lääkärinlaskua, vakuutusmaksua ja korjauskustannuksia, tai anastetun tavaran jälleenhankinta vie rahaa.

Lasten ja nuorten keskuudessa paljon puhuttava kiusaaminen voi täyttää myös rikoksen tunnusmerkistön esimerkiksi pahoinpitelyn tai kunnianloukkauksen osalta. Täyttipä kiusaaminen sitten jonkin rikoksen tunnusmerkistön tai ei, kiusaamisesta koituu seurauksia uhrille. Uhri voi kärsiä näistä seurauksista jopa loppuikänsä. Pitkään jatkunut kiusaaminen aiheuttaa henkisiä vaurioita, ja näistä voi koitua paljon kustannuksia myös myöhemmässä vaiheessa elämää, esimerkiksi terapiakäynnit ja sairauslomat ovat kalliita laskuja kiusaamisesta. Kiusaaminen voi vaikuttaa myös kiusatun identiteettiin ja ohjata sitä kautta ammatinvalintaan. (Hamarus 2008, 79.)

Epäillylle koituvat seuraukset

Seurauksia koituu myös rikoksentekijälle, tai rikollisesta teosta epäillylle. Rikoksentekijän, tai rikollisesta teosta epäillyn teon tullessa ilmi seuraa usein rangaistus. Teot vaikuttavat välittömästi muiden ihmisten reaktioihin, epäillyn asema ihmisenä muuttuu muiden silmissä. Rangaistukset heikentävät tuomitun siteitä sosiaalisiin instituutioihin kuten parisuhteeseen, työhön ja koulutukseen (Kivivuori ym 2018, 23). Nuorten kannalta seuraukset erityisesti ystäväpiiriin kannalta voivat olla peruuttamattomia.

Nuoret tuomitsevat helposti ollessa herkässä iässä ja kaveripiirissä esimerkiksi kiusaaminen ja syrjiminen alkavat helposti, sekä porukan paineessa siihen lähdetään helposti mukaan. Koulukiusaamista ajatellen kiusaaja oppii tietyn tavan toimia yhteisössä.

Roolit ovat usein pysyviä ja niinpä koulukiusaajasta saattaa tulla tulevan työpaikkansa kiusaaja. Mikäli kiusaamiseen ei puututa, toiminta opettaa kiusaamista sivusta seuranneille, että epäoikeudenmukainen kohtelu on joidenkin kohdalla sallittua ja oikein. (Hamarus 2008, 78.)

Jos joku on tehnyt jotain kiellettyä, esimerkiksi näpistellyt, voi siitä kiinnijääminen lisätä kauhistelua muiden silmissä, mutta jos kyseessä on näpistelyporukka, voi kiinnijääminen tuodakin uskottavuutta ympärillä olevien keskuudessa. Varhaisnuorten normirikkomukset - ongelma vai osa nuoruutta -teoksessa (2004, 186) Venla Salmi on tehnyt tutkimusta nuorten rikollisuudesta ja tästäkin selviää, että nuorille on tärkeää millaisen kuvan he antavat toisilleen ja mitä muut ajattelevat heistä. Kuva, joka toisille haluttiin antaa, vastasi tarkoin määriteltyä norminmukaista kuvaa nuoresta (Salmi 2004, 786). Eli haluttiin antaa tavallinen sääntöjä noudattava ja mahdollisimman hyvä kuva itsestä. Kuten kiusaamisella, niin muidenkin rikosten tekemisillä voi olla kauaskantoiset vaikutukset. Rikosten tekemisen ohella niiden uhriksi joutuminen vaikuttaa yksilön sosiaaliseen asemaan, terveyteen, kuolleisuuteen, perhesuhteisiin ja asuinalueen valintaan (Kivivuori ym 2018, 25).

Ankkuritapaaminen on myös eräänlainen seuraus. Lapsen, tai nuoren oltua epäiltynä rikollisesta teosta, tulee asia Ankkuritiimin tietoon. Poliisi selvittää onko rikollista tekoa tapahtunut ja yhdessä tiimin kanssa mietitään, kuinka tapauksessa menetellään. Onko tarvetta sosiaalipalveluille tai esimerkiksi nuorisopuolen ammattilaiselle. Seurauksia ei pidä ajatella aina negatiivissävyyteisesti, vaan voi olla myös positiivista, että jokin teko tulee Ankkurin tietoisuuteen ja tätä kautta lapsen tai nuoren asioita saadaan ohjautumaan oikeille raiteille. Toisin sanoen kartoitetaan tilanne ja pyritään minimoimaan negatiiviset seuraukset oikeanlaisella palveluohjauksella.

Muut seuraukset

Rikoksista voi koitua vahinkoja ja muita seurauksia paitsi henkilöille, myös yrityksille ja yhteiskunnalle. Yrityksille aiheutuvat seuraukset ovat pääasiassa kustannusperusteisia. Yrityksiin kohdistuva rikollisuus aiheuttaa niille välittömiä seurauksia ja kustannuksia varastetun tai vahingoitetun omaisuuden kautta. Rikollisuuden välillisiä seurauksia yrityksille ovat asiakkaiden määrä, työntekijöiden viihtyvyys, sekä päätös yrityksen

sijainnista. Myös työntekijöihin kohdistuva väkivallan uhka heikentää työturvallisuutta ja toteutunut väkivalta aiheuttaa sairauspoissaoloja. (Kivivuori ym 2018, 23.)

Yritysten lisäksi kustannuksia aiheutuu yhteiskunnalle, sillä rikosvahinkokustannuksia syntyy ja esimerkiksi yhden vangin hinta Suomelle on noin 200 euroa päivässä (Lyy 2018). Vaikka rikos ei johtaisikaan vankeusrangaistukseen, syntyy yhteiskunnalle erilaisia kuluja rikosten selvittämisestä, oikeuskäytänteistä ja sosiaali- ja terveystaloukselta. Kustannusten lisäksi yhteiskunnallinen turvallisuus voidaan kokea heikoksi, jos rikollisuutta on paljon.

3.4 Rikosten ennaltaehkäisy

Poliisin näkyvyys ja valvonta, moniviranomaisyhteistyö, sekä erilaiset ohjelmat ja tempaukset voivat olla avuksi ennalta estävän toiminnan kannalta. Jos nuori voi pahoin, olisi siihen puututtava ja tarjottava tälle apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kaikista pahin skenaario nuoren radikalisoitumisesta, syrjäytymisestä, tai ylipäänsä siitä, että tämä voi pahoin, on se, että lopulta nuori päätyy kostamaan huonon olonsa kouluammumisella. Tämä on asia, joka koskettaa kaikkia ympäri maailmaa. Näitä tekoja ei onneksi ole ollut enää niin paljoa, mitä joitakin vuosia sitten oli, mutta se ei poista sitä, etteikö uhkaa olisi olemassa. Ennaltaehkäisyä on pohdittu myös Nuoret tappajat kouluissamme -teoksessa (Benyik & Kohen 2011, 141) ja siinä se on kiteytetty hyvin: "Niin kauan, kun yhteiskunta pysyy välinpitämättömänä nuorten ongelmista ja niihin tarjotaan nopeita ratkaisuja, ei kouluammuskeluja tulla pysäyttämään." Mielestäni se, että kouluammuskeluja ei ole enää viime vuosina ollut, kertoo siitä, että yhteiskunta kyllä välittää ja ennaltaehkäisyä on tehty.

Hieman pehmeämpi näkökulma ennaltaehkäisyn kannalta on esimerkiksi koulukiusaaminen. Tämä varsin yleinen ongelma on ollut aina ja tulee olemaan, sitä ei saada poistettua tietoisuuksilla, tai kampanjoilla, vaan työn tulee olla aktiivista ja jatkuvaa. Kun asiasta muistutetaan eri tilanteissa, eri näkökulmista, eri tavoilla ja eri ihmisten tahoilta, muutosta alkaa tapahtua (Hamarus 2008, 149). Ennaltaehkäisyn tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä, jotta se todella toteutuu. Sama pätee muihinkin rikoksiin.

Toisena esimerkkinä nuorten kohdalla voisi olla huumausainerikokset. Nykyään huumausaineita on helposti saatavilla ja niiden käyttö on yleistynyt nuorten keskuudessa koko Suomessa. Huumausainevalistukset, poliisin ja koulun tiedottaminen, sekä varhainen puuttuminen ovat osa ennalta estävää toimintaa. Tällöin asiasta tehdään näkyvä ja kuuluva, sekä näytetään nuorille, että asiasta ollaan kiinnostuneita ja poliisi on valveutunut.

Ankkuritoiminnan näkökulmasta ennalta estävää työtä on oikean avun ja tuen piiriin ohjaaminen jo varhaisessa vaiheessa, matalan kynnyksen periaatteella. Kun nuoren osalta havaitaan ongelma tai viitteitä siitä, ettei nuori voi hyvin, aletaan yhteistyössä pohtia mikä olisi avuksi, ennen kuin on liian myöhäistä. Sosiaali-, tai nuorisotyöntekijä voi olla joissain tapauksissa oikea henkilö auttamaan, toisinaan poliisin paikalla käyminen ja puhutus voi rauhoittaa tilanteen. Asioihin tulisi suhtautua myös riittävän vakavasti, jotta lapsi tai nuori ymmärtää, että hänen asioistaan ollaan kiinnostuneita ja häntä halutaan oikeasti auttaa.

3.5 Nuoren oikeudellinen asema

Ankkuritoiminnan piiriin tulevat nuoret ovat alle 18-vuotiaita nuoria, tai lapsia. Tätä voidaan pitää siis niin sanotusti Ankkurin ikärajana, mutta rikosoikeudellisesti keskeisiä ikärajoja ovat 15, 18 ja 21. Nuoren rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-vuotiaana, sitä nuorempien rikokset jäävät rankaisematta. (Näsi & Tanskanen 2016, 199.) Ankkuritoiminnalla pyritään kuitenkin puuttumaan myös alle 15-vuotiaiden nuorten rikollisiin tekoihin, joista heitä epäillään, esimerkiksi puhuttamalla. Alle 15-vuotias on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingot ja voi osallistua sovitteluun. Alaikäisenä tehty rikollinen teko voi vaatia myös lastensuojelutoimia, tai muita sosiaalipuolenpalveluita, siksi moniviranomaistoiminta on hyödyllistä nuoren kannalta.

Rikosoikeudellisesti myös nimitykset poikkeavat toisistaan iästä riippuen. Nuorella rikoksentehtäjällä tarkoitetaan henkilöä, jota, joka rikoksentehtohetkellä on ollut 15–20-vuotias. 15–17-vuotiaita kutsutaan nuoriksi henkilöiksi ja alle 15-vuotiaita lapsiksi. (Näsi & Tanskanen 2016, 199-200.)

Nuoriin sovelletaan monenlaisia rangaistusten lieventämistä koskevia säännöksiä ja heille tuomituilla seuraamuksilla pyritään vaikuttamaan tulevaisuuteen, esimerkiksi pyritään parantamaan nuorten yksilöllistä elämäntilannetta ja sopeuttamaan yhteiskunnan jäseneksi

(Harrikari 2010, 17). Rikoslaisissa on erikseen säädetty alle 18-vuotiaiden rangaistuksista ja niiden määräämisistä, sekä rangaistusasteikon lieventämisestä. Lain mukaan alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta ei määrätä ehdottomaan vankeusrangaistukseen, ellei painavat syyt sitä vaadi. Rikos voidaan jättää myös tuomitsematta, jos tekijä on ollut alle 18-vuotias ja teon katsotaan tapahtuneen ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta. (19.12.1989/39.)

Rikoslain luvussa 6 pykälässä 10a kerrotaan nuorisorangaistukseen tuomitsemisesta. Pykälän mukaan nuorisorangaistus voidaan tuomita, jos sakko on rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys ja tekijän aiemmat rikokset huomioon ottaen riittämätön rangaistus, eivätkä painavat syyt vaadi ehdotonta vankeutta, mutta ehdollista vankeutta ei pidetä riittävänä (19.12.1989/39). Nuorisorangaistukseen voidaan tuomita 15-17 -vuotias nuori ja rangaistus koostuu valvonnasta, sosiaalista toimintakykyä edistävästä tehtävistä ja ohjelmista sekä työelämään että työhön perehtymisestä. Toimeenpanija ja valvoja rangaistukselle on Rikosseuraamuslaitos. (Rikosseuraamuslaitos.)

Esitutinnan kannalta merkittävä ikäraja on jälleen 15-vuotta. Mikäli nuori on alle 15-vuotias, tällöin toimitetaan Esitutkintalain 3 luvun 5 § mukainen rikollisen teon tutkinta. Pykälän mukaan esitutkinta toimitetaan tarvittaessa, jotta saadaan selvitettyä, onko 15-vuotta täyttänyt ollut osallisena teossa. Esitutkinta voidaan toimittaa myös esimerkiksi epäiltyyn kohdistettavien lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen tai muun epäillyn etuun liittyvän selvittämistarpeen vuoksi. (22.7.2011/805.)

Esitutkintalaissa on määritelty paitsi rikoksen selvittämistä alaikäisten osalta, myös kuulemista eri ikärajoittain. Esitutkintalain 7 luvussa käsitellään kuulusteluja, ja 11 § koskee kuulustelutodistajaa, mikäli rikoksesta epäilty on alle 18-vuotias, ei häntä saa kuulla ilman todistajaa, paitsi jos kuulustelussa on läsnä hänen avustajansa tai laillinen edustajansa taikka sosiaaliviranomaisen edustaja. Ankkuritapaamisissa on usein mukana juurikin sosiaalipuolen edustaja, joten tällöin esimerkiksi vanhemman ei ole välttämätöntä osallistua kuulusteluun. Pykälä 14 määrittelee puolestaan vajaavaltaisen laillisen edustajan läsnäoloa kuulustelussa. Jos kuulusteltava on alle 15-vuotias, hänen huoltajallaan, edunvalvojallaan tai muulla laillisella edustajallaan on oikeus olla läsnä kuulustelussa. (22.7.2011/805.)

Lait ohjaavat Ankkuriprosessia, vaikka toiminnassa ei ole kyse ainoastaan esitutinnan toimittamisesta. Tapaamisissa on mukana yleensä aina vanhemmat, toinen vanhempi, tai muu huoltaja. Poliisin tehtävä on selvittää esitutkintalain mukaisesti, mitä on tapahtunut ja kuinka asiassa edetään rikosoikeudellisesti. Poliisi tekee päätöksen, päätetäänkö esitutkinta, mutta toimet voivat jatkua muiden palvelujen tai toimintojen osalta, kuten sosiaaliviranomaisen, tai sairaanhoidon ammattilaisen kanssa.

4 ANKKURITOIMINTA

Ankkuritoiminnan tarkoituksena on varhaisen vaiheen nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja rikosten ennalta ehkäiseminen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, mikä koostuu poliisista, sosiaalitoimen-, terveystoimen- ja nuorisotoimen ammattilaisista. Paikallisesti ankkurit voivat toimia myös lähisuhde- ja perheväkivalta-tehtävissä. (Ankkuritoiminta.fi.)

Ankkuritoiminta sai alkunsa vuonna 2004 Hämeenlinnan poliisilaitokselta, jossa käynnistettiin hanke Ankkurista. Toiminta vakiintui 2007 vuoden alusta ja alkoi pian levitä muuallekin Suomeen. Ankkurin pääasiallinen tehtävä oli kehittää viranomaisyhteistyötä nuorten hyväksi. Tällä moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan toimintaa, joka kohdistuu hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisyyn. (Hämeen poliisilaitos: Ankkuri.)

Ankkuritiimiläisen tehtäviä ohjaavat kutakin ammattilaista koskevat lait, nämä on kerrottu Sisäministeriön julkaisemassa Ankkuritoiminnan käsikirjassa (2019). Ankkuripoliisin tehtävänä on lapsen tai nuoren puhutus tai kuulustelu, rikoksen selvittäminen ja laillisuuskasvatus. Poliisin toimintaa ohjaa keskeisimpänä poliisilaki. Sosiaalityöntekijä toimii poliisin työparina alaikäisten jutuissa ja arvioi sosiaalityön tarvetta, sekä ohjaa oikean avun piiriin. Sosiaalityöntekijän toimintaa ohjaa sosiaalihuoltoa koskeva lainsäädäntö. Terveystoiminnan ammattilainen työskentelee niin poliisin kuin sosiaalityöntekijänkin työparina ja on mukana jutuissa, joissa on tiedossa, että lapsella tai nuorella on päihteiden käyttöä, tai mielenterveydellisiä ongelmia. Heitä ohjaavat omat terveydenhuoltoa koskevat lait. Nuorisotyöntekijän tehtävät perustuvat puolestaan nuorisolakiin. Nuorisotyöntekijä on niin ikään työparina tiimissä ja tehtäväkuvaan kuuluu tukinuoritoiminta, yksilötapaamisen ja erilaisten pienryhmien vetäminen. Tiimin tapaamisissa on huoltaja aina mukana. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 36-37.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksissa kartoitetaan perheen kokonaistilanne. Ankkurin tehtävänä on aloittaa rikostutkinta ja osapuolet tavataan yksin ja yhdessä. Tarkoituksena on aina puuttua tapauksiin varhaisessa vaiheessa ja pitää Ankkuria matalan kynnyksen toimintana. Tavoitteisiin kuuluvat niin nuorten tapauksissa, kuin lähisuhdeväkivalta

tapauksissakin kokoanisvaltaisen elämäntilanteen ja avun tarpeen selvittäminen ja oikean avun/tuen piiriin ohjaaminen. (Hämeen poliisilaitos: Ankkuri.)

Sisäministeriön julkaisema Ankkuritoiminnan käsikirja (2019, 17) antaa erinomaiset ohjeet toiminnalle ja käsikirjan tarkoituksena onkin saada Ankkuritoiminta yhdenmukaistettua koko Suomessa ja vakiinnuttaa toiminta siten kaikkialle. Kuten edelläkin mainittu, tavoitteena tarjota nuorille ja perheille tarkoituksenmukaista apua ja tukea, mutta myös ehkäistä syrjäytymistä ja tunnistaa väkivaltaiseen ekstremismiin radikalisoitumista ja siten lisätä turvallisuutta (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 19). Tuoreimman käsikirjan mukaan ankkuritoiminnan pääasiallinen kohderyhmä ovat alle 18-vuotiaat nuoret, mutta paikallisella tasolla myös lähisuhdeväkivaltatapaukset voivat siis kuulua Ankkuriryhmälle. Tulevaisuudessa toiminta tulee varmasti yhdenmukaistumaan ja vakiinnuttamaan raaminsa.

Tarkemmin toimintaa on yksilöity vuonna 2013 silloisen Sisäasiainministeriön julkaisemassa Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä -raportissa. Raportissa kuvataan toimintaa myös kentällä. Kenttävalvonnan kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 18-vuotiaat ja työn tavoitteena on tavata lapset ja nuoret heidän omassa ympäristössään, sekä edesauttaa molemminpuolista tutustumista. Tiedottamisen, valistamisen ja teemavalvonnan lisäksi tarkoituksena on ennalta estää rikoksia. Kentällä tehtävän työn myötä nuorten kynnys asioida poliisin kanssa madaltuu ja tiedon jakaminen helpottuu. (Sisäasiainministeriö 2013, 19.)

4.1 Ankkurin periaatteet ja tavoitteet

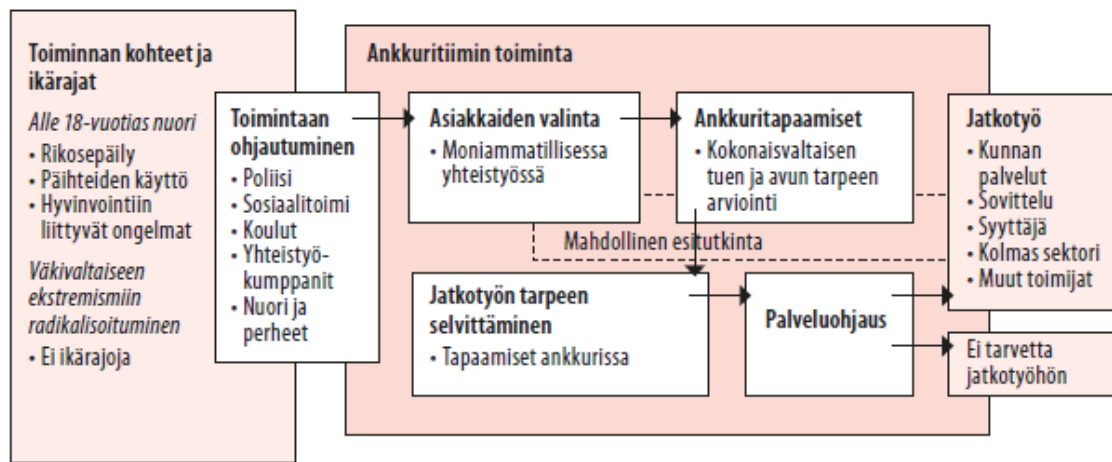
Toimintaa ohjaavia periaatteita Ankkuritoiminnassa ovat nuoren osallisuus, yksilöllisyys ja kokonaisvaltaisuus, moniammatillinen yhteistyö sekä nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja rikosten ennaltaehkäiseminen. Kansallisella tasolla on hienoa huomata, että moniviranomaisyhteistyö on saanut vakiinnutettua paikkansa ja Sisäministeriön tuoreessa käsikirjassa sanotaan, että vuoden 2015 hallitusohjelman mukaan ennalta ehkäisevä työote ja eri hallinnonrajat ylittävät asiakaslähtöiset palveluketjut ovat keino kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lisäksi Ankkuritoiminta on nimetty osaksi Suomen sisäisen turvallisuuden strategiaa ja poliisitoiminnan ennalta estävää työtä. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 19-21.)

Laitoskohtaisesti Ankkuritoiminta on varmasti hieman toisistaan poikkeavaa edelleen, mutta uusimman Ankkuritoiminnan käsikirjan tavoitteena on saada toiminta yhdenmukaistettua. Toiminnan tavoitteena on auttaa nuoria koko Suomessa yhden luukun periaatteella.

Poliisin ennalta estävän työn strategiassa (Enska) yhtenä linjauksena on, että poliisi vahvistaa ja laajentaa Ankkuritoimintaa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Ankkuritoiminta vakiinnuttaa asemansa keskeisenä työmuotona koko Suomessa ja sen avulla pystytään katkaisemaan nuorten rikoskierteen varhain, sekä siten vähennetään niiden nuorten määrää, jotka syyllistyvät toistuvasti rikoksiin. Enskan mukaan Poliisin osaamista ja työkaluja kohdata nuoria vahvistetaan. Toiminnan jatkuvuus turvataan ja sitä vahvistetaan toiminnan järjestämisestä vastaavien tahojen välisillä sopimuksilla. (Enska, Sisäministeriö 2018, 20.) Viime aikoina Ankkuritoiminta on laajentunut ja ryhmät ovat saaneet vahvistuksia esimerkiksi Itä-Suomessa.

4.2 Ankkuritoiminnan prosessikuvaus

Asiakkaiden valitseminen ja kutsuminen ankkuritapaamisiin käynnistyy yleensä viranomaisten, kuten poliisissa tai sosiaalitoimessa heränneen huolen perusteella. Usein tietoa nuoren tilanteesta voi tulla myös koululta, tai perheeltä suoraan. Ankkuriprosessin aloittamisesta sovitaan moniammatillisessa yhteistyössä, jolloin nuoren tilanteesta saadaan kattava kokonaiskuva kaikkien toimijoiden näkökulmasta ja osataan jo suunnitella tulevaa toimintaa. Nuori ja hänen huoltajansa kutsutaan Ankkuritapaamiseen, jossa tarkoituksena on löytää keinot ja tuen muodot nuoren hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 23-30.)

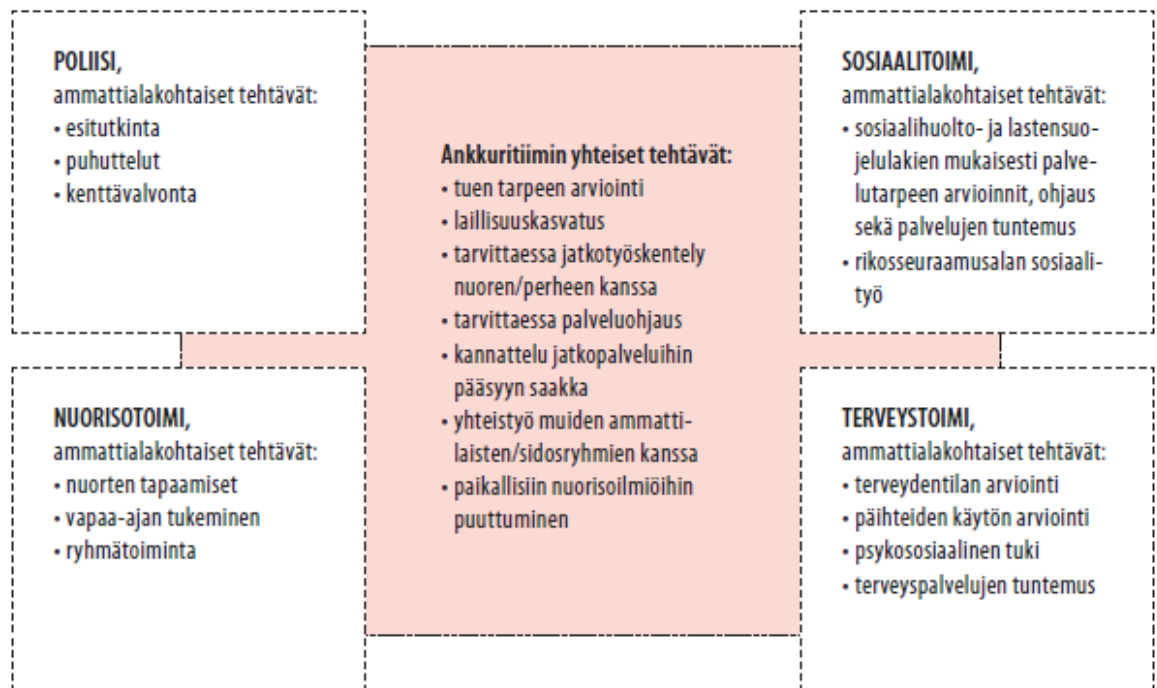

KUVIO 3. Prosessi kuvattuna (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 23)

Tapaamisen avulla arvioidaan asiakkaan tilanne ja muodostetaan kokonaiskuva yhdessä jokaisen ammattiryhmän näkökulmasta. Kokonaiskuva muodostetaan huomioiden myös huoltajien näkökulma. Ankkuritoiminnan tärkeä ydinajatus on saada kokonaisvaltainen kuva tilanteesta, jotta nuori ja tämän perhe saadaan ohjattua oikean tuen piiriin ilman ylimääräistä pompottelua toimijalta toiselle. Kokonaisarvioita tehdessä apuna käytetään näyttöön perustuvia arviointivälineitä ja -malleja, menetelmiä ja lomakkeita. Näiden avulla voidaan välttää se, ettei nuoren ja tämän perheen tilanteen arviointi jää pelkästään yksittäisten ammattilaisten subjektiivisten arvioiden varaan. Mittareilla tarkoitetaan näyttöön perustuvia kyselyitä ja lomakkeita. Ne kohdistuvat joko nuoren kokonaistilanteen kartoittamiseen tai yksittäiseen elämän tai hyvinvoinnin alueeseen kuten terveydentilan

arviointiin, päihteiden käyttöön, väkivaltaisuuteen sekä väkivaltaiseen ekstremismiin radikalisoitumiseen. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 30.)

Kokonaiskuvan muodostuttua päätetään, minkä avun tai tuen piiriin nuori tai tämän perhe tulisi ohjata, vai onko jatkolle tarvetta tapaamisen jälkeen lainkaan. Ankkuritoiminnan eri asiantuntijoilla on kullakin omat tehtävänsä tätä varten. Aiemmin tulikin ilmi, että jokaisella toimijalla on pääsääntöisesti oma lakinsa, joka ohjaa toimintaa. Ammattialakohtaisten tehtävien lisäksi ankkuritoiminnassa on kaikilla myös yhteisiä tehtäviä, jotka kohdistuvat nuoren yksilöllisen tuen tarpeen arviointiin, laillisuuskasvatukseen ja nuoren tarpeenmukaiseen palveluohjaukseen tai jatkotyöskentelyyn nuoren ja/tai perheen kanssa. Ankkuritiimin yhteiset tehtävät tarkoittavat paikallista ja alueellista asiantuntijuutta esimerkiksi huolta aiheuttavista nuorista ja yhteistyötä muiden tiimiläisten sekä sidosryhmien kanssa. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 26.)

KUVIO 4. Ankkuritoiminnan asiantuntijuudet (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 36)

4.3 Ankkuritoiminta Ylä-Savossa

Itä-Suomen poliisilaitoksella Ankkuritoimintaa on viidellä paikkakunnalla: Iisalmessa, Joensuussa, Kuopiossa, Mikkelissä ja Savonlinnassa. Pääpoliisiasemalla Kuopiossa on tällä hetkellä laajin Ankkuriryhmä, joka koostuu ryhmänjohtaja rikosylikonstaapeli Jouko Kuismenin lisäksi neljästä poliisista, kahdesta sosiaalityöntekijästä, yhdestä psykiatrisesta sairaanhoitajasta, sekä yhdestä nuorisotyöntekijästä. Samaan ryhmään kuuluu lisäksi Iisalmen Ankkuripoliisit, sekä Iisalmessa toimiva palvelunohjaaja. Erityisesti Ylä-Savon alueella toimiva Iisalmen Ankkuritiimi koostuu kahdesta konstaapelista, sekä Iisalmen kaupunki on neuvotellut yhdessä ympäryskuntien kanssa nuorisotyöntekijän palkkaamisesta osaksi tiimiä. Tällä hetkellä Iisalmen Ankkuritiimin tehtäväalue on melko laaja ja työtä riittää kahdelle työntekijälle, eli tiimin laajennus on erittäin tervetullutta.

Iisalmen Ankkuritiimin tehtäväalueena on siis Ylä-Savo käsittäen Iisalmen lisäksi Keiteleen, Kiuruveden, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnat. Ankkuritoimintaa on pääasiassa Iisalmessa ja tapaamisia järjestetään Iisalmen poliisiasemalla, lisäksi tiimi käy ympäryskunnissa esimerkiksi kouluilla.

Toiminta sisältää rikostutinnan ja kuulustelut yli 15-vuotiaiden osalta ja alle 15-vuotiaiden osalta puhuttelut. Ankkuritiimi hoitaa koulukiusaamisselvittelyt ja -sovittelut. Lisäksi toimintaan kuuluu yövuoroissa jalkautuva työ nuorten parissa, hyvänä esimerkkinä koulujen päätösviikonloppu, jolloin nuoria on paljon liikkeellä, eli painopisteaikoina työskentely kentällä. Ankkuripoliiseilla on siis kenttävuoroja, sekä päivävuoroja, jolloin voidaan hoitaa tutkinnallisia tehtäviä. Nuorten toimintaan pyritään puuttumaan akuuteissa tilanteissa, tehdään uhka-arviotyöskentelyä ja pyritään vaikuttamaan ilmiöihin myös projektiluontoisesti, tai valistamalla. (Ankkuritoimintaesitys.)

Paitsi muualla Suomessa, myös Ylä-Savossa huumeidenkäyttö on kasvanut viime vuosien ajan räjähdysmäisesti nuorten keskuudessa. Alaikäisten tekemiksi epäiltyjen rikosten määrä Ylä-Savossa vuosina 2010 – 2017 oli tasaisessa laskussa vuoteen 2017 saakka, kunnes taantuma kääntyi jälleen nousuun. Rikollisista teoista epäiltyjen määrä ponnahti jyrkkään nousuun etenkin huumausainerikosten osalta. Vielä vuonna 2015 alle 15-vuotiaista oli vain kolme ja 15-17 -vuotiaista myös kolme huumausainerikoksesta epäiltyä, kun määrä vuonna 2017 oli yhteensä 43 kappaletta. (Ankkuritoimintaesitys.)

Huumausainevalistukset ovat olleet tärkeässä asemassa Ankkuritoiminnassa ja julkinen keskustelu on elänyt voimakkaasti Ylä-Savon alueella mm. huumausainebuumin kitkemiseksi.

Poliisi esitti nuorisotyöntekijän palkkaamista osaksi Ankkuritoimintaa Ylä-Savon alueella. Iisalmen kunnanhallituksessa asia on ollut käsittelyssä ja päätös kuntien lähtemisestä mukaan nuorisotyöntekijän palkkaamiseksi tuli kesän 2019 aikana. Kaikki kunnat osallistuivat nuorisotyöntekijän palkkaamiseen, joten Ankkuritiimissä on ensi vuoden alusta alkaen kaksi poliisia, ammattilainen sosiaalitoimesta ja nuorisotoimesta.

Iisalmen poliisiasemalla Ankkuritiimiin kuuluu siis tällä hetkellä poliisiin lisäksi sosiaaliohjaaja. Tavanomaisesti Ankkuritapaaminen on järjestetty poliisiasemalla ja tapaamisissa on ollut nuori, vanhempi, poliisi, sekä sosiaalipuolelta palveluohjaaja. Valitsin haastateltavat opinnäytetyötä varten siten, että tapaamisissa oli ollut mukana kaikki edellä mainitut henkilöt.

4.4 Perhe osana Ankkuritoimintaa

Ankkurin asiakkaana ovat tavanomaisimmin perheet, nuori yhdessä vanhempansa kanssa. Kerron tässä alaluvussa sekä nuoruudesta, että vanhemmuudesta ja kuinka Ankkurista on apua molemmille.

Nuoret saattavat syyllistyä tekoihin, joita eivät olisi aikaisemmin tehneet ja joita katuvat parin vuoden kuluttua, sillä vilkastunut hormonitoiminta saavat aikaan tarpeen etsiä voimakkaita elämyksiä ja uusia intensiivisiä kokemuksia. (Sinkkonen 2010, 40-43.) Lapsi on riippuvainen vanhemmistaan ja heidän kontrollistaan, kun taas aikuisen tulee huolehtia itsestään ja vastata ratkaisuihinsa. Nuoresta ei taas oikein tiedä kumpaan ryhmään tämä kuuluu, toisaalta nuori tarvitsee vanhempiaan ja voi taantua lapselliseksi ja toisaalta taas haluaisi olla täysin riippumaton aikuisesta. (Sinkkonen 2010, 209.)

Ankkuritoiminnalla pyritään auttamaan ensisijaisesti nuoria, vaikka toisinaan voi olla niinkin, että enemmän apua kaipaisi vanhempi, tai vanhemmat. Voi olla suuri pelastus nuorelle, kun pääsee oikean avun piiriin Ankkuritoiminnan kautta. Omilla vanhemmilla voi olla ongelmia, silloin sosiaalipalvelut voivat olla oikea ratkaisu miettiessä esimerkiksi,

voiko lapsi tai nuori asua vanhempien kanssa turvallisesti. Vanhempien avun ja tuen tarpeet on siten pyrittävä tunnistamaan, jotta nuoren toiminnan taustasyiden ratkaisemiseen voidaan tarjota tukea (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 19).

Ankkuritoiminnassa huoltajien osuus lopputuloksen ja itse prosessin kannalta on merkittävä. Vanhempien ja lapsen suhde on ainutlaatuinen ja voitaneen sanoa, että vanhempi tai muu pääasiallinen huoltaja on lapsen tärkein kasvattaja. Joskus kasvatuksen hyvät tavoitteet kokevat myös vanhemmista riippumattomia kolhuja: elinolosuhteet, ympäristö ja yhteiskunta. Ankkuritapaamiset voivat olla pelastus myös vanhemman ja lapsen väliselle siteelle, kun tapaamisiin tullaan yhdessä ratkomaan tilanteita.

Nykyään vanhemmuuden tueksi on saatavilla paljon peruspalveluita terveydenhuollosta päivähoitoon ja paljon siltä väliltäkin. Näiden saavutettavuus koetaan yleisesti kohtalaisen hyväksi, mutta lastensuojelun tukitoimien ja toimeentulotuen saaminen on vaikeampaa (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 125). Ketä kiinnostaa -teoksen (2013, 125) mukaan ne perheet, joilla on voimavaroja kuormittavia tekijöitä ja joiden sosiaalinen asema on alhaisempi, kokevat palvelut vaikeammin tavoitettaviksi. Erityisesti syrjäseuduilla palvelujen saatavuuteen vaikuttaa niiden puute ja etäisyys palveluihin. Ei tietenkään helpota tilannetta, että nykyään palveluita siirretään yhä enemmän kasvukeskuksiin ja pieniltä paikkakunnilta lakkautetaan peruspalveluiden ohella esimerkiksi lastensuojelutoimia.

Haasteita avun löytämiseen voi olla useita, esimerkiksi pelko, tietämättömyys, tai juurikin palveluiden puute. Lapsiperheet voivat hakea apua neuvolasta, mielenterveys- ja sosiaalityöntekijöiltä. Kaikki eivät valitettavasti hae apua, vaikka sitä tarvitsisivatkin, sitten on taas perheitä, jotka eivät saa apua, vaikka se olisikin tarpeen. Monet vanhemmat pystyvät nimeämään tilanteen, jolloin vahvempi tuki olisi voinut estää suuremman kriisin (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 126). Kysyntä ja tarjonta eivät kohta täysin tässä asiassa, eikä voida syyttää yksin toista, eli tässä tapauksessa esimerkiksi perhettä, tai kuntaa. Tietoisuutta palveluista tulisi lisätä ja avun hakemisen kynnyksiä madallettava samalla, kun kuntien tulisi vastata palvelutarpeisiin. Kuntien haasteena on tavoittaa palvelujen ja tuen ulkopuolelle jäävät lapset, nuoret ja perheet sekä saada heidät tukitoimien piiriin (Reivinen ja Vähäkylä 2013, 217).

Vanhemmilla on vastuu, tai pikemminkin oikeus olla läsnä rikosasioiden selvittämisessä. Esitutkintalain (22.7.2011/805) seitsemännän luvun 14 § määrittää vanhemman, huoltajan, tai muun laillisen edustajan oikeutta olla läsnä kuulustelussa, kuten aikaisemmin tuli ilmi. Tuoreen lakimuutoksen myötä alle 18-vuotiaan rikoksesta epäillyn kuulustelussa voi lain mukaan olla läsnä myös muu epäillyn läheinen, jos laillisen edustajan läsnäolo on kielletty, tai tätä ei olla tavoitettu ja läsnäolo on epäillyn edun mukaista, eikä vaaranna rikoksen selvittämistä, tai salassapitovelvollisuutta (15.3.2019/322).

Alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta vahingonkorvausvelvollinen kylläkin. Mikäli rikoksesta on koitunut vahinkoa jollekin toiselle, tai toisen omaisuudelle, joutuu nuori vahingonkorvausvastuuseen. Usein vanhemmat auttavat vahinkojen korvaamisessa. Vahingonkorvauslaissa (31.5.1974/412) on säädetty vahingon aiheuttajan vastuu kohtuullistamisperusteinen. Mikäli nuori ei kykene itse hoitamaan korvauksia, vastaavat vanhemmat maksuista. Mitä nuorempi lapsi on, sitä suuremmassa vastuussa vanhemmatkin ovat.

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tässä luvussa perehdyn tutkimusmenetelmään, sekä kerron tutkimuskysymyksistäni. Kerron mitä kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa ja kuinka olen oman tutkimukseni tehnyt. Kuvaan tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheet ja lopuksi pohdin, kuinka tutkimuksen toteutus onnistui.

5.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jonka avulla pyritään selvittämään jonkun asian merkitystä kokonaisvaltaisesti. Ei verrata asioita vain esimerkiksi numeraalisesti, vaan syvennyttään tutkittavan asiaan. Laadullinen tutkimusmenetelmä soveltuu parhaiten tilanteisiin, joissa tutkittavasta asiasta ei ole tietoa, teorioita tai tutkimusta, luodaan uusia teorioita ja hypoteeseja ja tutkittavasta asiasta halutaan saada syvällinen näkemys ja hyvä kuvaus (Kananen 2014, 17).

Tutkimuksen avulla selvitetään mikä tutkittavassa asiassa on ollut ominaista, kuinka se on laadullisesti toteutettu, sekä analysoidaan merkityksiä. Kvalitatiivisen tutkimuksen voi tehdä monin eri tavoin, joista valitsin työhöni sopivimmaksi haastattelututkimuksen. Tutkimuksen avulla selvitän, kuinka vanhemmat ovat kokeneet Ankkuritoiminnan Ylä-Savossa. Tutkimustehtävän selvittämiseksi valitsin kolme tutkimuskysymystä.

Tutkimuskysymykset:

- 1. Kuinka vanhemmat ovat kokeneet Ankkuritoiminnan**
- 2. Onko Ankkuritoiminta vaikuttanut nuoreen vanhemman näkökulmasta**
- 3. Kuinka vanhemmat ovat kokeneet Ankkurin tiimityöskentelyn**

Pyrin saamaan haastattelujen avulla saamaan mahdollisimman kattavan vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni. Pyrin selvittämään kuinka hyödyllisenä, tehokkaana ja tarpeellisenä vanhemmat kokivat toiminnan. Toisen tutkimuskysymyksen mukaisesti tarkastelen sitä, mitä tutkimuksen vanhemmat ajattelevat Ankkuritoiminnan tuloksellisuudesta. Vaikka vanhempi on osana Ankkuritoimintaa, voi hän silti nähdä toiminnan objektiivisemmin kuin itse nuori, joten sen vuoksi halusin selvittää myös, kuinka vanhemmat ovat kokeneet Ankkurin tiimityöskentelyn. Aikuinen osaa yleensä arvioida

ammattillisuutta, joten uskoin, että tutkimuksen avulla selviää kuinka käytännössä tapaamiset ovat toteutuneet.

Laadullisessa tutkimuksessa kysymys mahdollisuudesta ymmärtää toista on kaksisuuntainen. Kysymys on siitä, miten esimerkiksi haastatteliija, eli tutkimuksen tekijä, ymmärtää haastateltavaa, eli toista ihmistä. Toisaalta kysymys on myös siitä, kuinka joku toinen ihminen ymmärtää haastattelijan tekemää tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 76.) Tässä tapauksessa tutkin, kuinka vanhemmat ovat kokeneet moniammatillisen työskentelyn ja tutkimustulosten perusteella on tavoitteena saada vastauksia tutkimukseen perehtyville siitä, miten Ankkuritoiminta on käytännössä vaikuttanut nuoreen vanhemman näkökulmasta. Jotta laadullinen tutkimus onnistuu, pyrin haastatteluissa olemaan vaikuttamatta vanhempien mielipiteisiin, jotta he saisivat jaettua omakohtaiset kokemukset juuri sellaisina kuin ne ovat toiminnan kokeneet.

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Valitsin opinnäytetyöhöni sopivimmaksi menetelmäksi haastattelut, sillä niiden avulla saan riittävän kattavasti tietoa, sekä erilaiset näkökulmat tulevat avoimissa kysymyksissä paremmin esille ja näin ollen tutkimukseen saadaan laadullinen näkökulma. Kuten Tuomi ja Sarajärvi ovat teoksessaan Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi (2018, 84) todenneet, kun haluamme tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on järkevää kysyä asiaa häneltä. Haastattelujen pohjalta teen laadullisen analyysin. Laadullinen analyysi koostuu kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Tällaisen erottelun voi tehdä vain analyttisesti; käytännössä ne nivoutuvat aina toisiinsa. (Alasuutari 2011.)

Haastattelin tutkimuksessani kolmea vanhempaa, joiden lapsi on ollut jostain teosta epäiltyä, tai muusta syystä (koulukiusaaminen tms.) Ankkuritiimin tapaamisessa. Vanhempien tavoittaminen puhelimitse oli ensisijainen tapa lähestyä heitä tutkimuksessa. Opinnäytetyössäni oli tarkoitus haastatella vanhempia henkilökohtaisesti. Tarkoituksena oli sopia puhelimitse haastattelun aikataulu ja sen jälkeen lähettäisin kysymykset sähköpostitse, jotta niihin voisi tutustua etukäteen. Sähköpostitse lähetetty saate ja haastattelukysymykset löytyvät liitteistä. Mikäli tapaaminen ei onnistunut, sovimme sähköpostihaastattelusta. Sähköpostihaastattelussa haastatteliija lähettää kysymykset

haastateltavalle ja tämä vastaa kysymyksiin, joiden jälkeen haastattelija voi jatkaa tarkentavilla kysymyksillä. Sähköpostiin syntyy dokumentoitava vuoropuhelu ilman henkilökohtaista kontaktia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85.)

Laadullisen tutkimuksen haastattelua voidaan pitää Tuomen ja Sarajärven (2018, 85) mukaan joustavana, sillä kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä, kuin tutkijan mielestä on aiheellista. Lisäksi haastattelua voidaan pitää joustavana, koska siinä ei ole kyse tietokilpailusta. Haastattelussa on tärkeintä saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Kvalitatiiviselle aineistolle onkin ominaista sen ilmaisullinen rikkaus, monitasoisuus ja kompleksisuus. Siksi on suositeltavaa, että haastateltaville annetaan kysymykset etukäteen, jotta he voivat miettiä kysymyksiin vastauksia ja ovat tietoisia mitä tutkimus koskee. (Alasuutari 2011, Tuomi & Sarajärvi 2018, 85-86.)

Tutkimuksen aineiston kokoa määriteltäessä tulee ottaa huomioon, että aineiston kokoa ei tule pitää opinnäytteen merkittävimpänä kriteerinä, kuten Tuomi ja Sarajärvi ovat kirjoittaneet (2018, 98), vaan juuri tämänkin opinnäytteen ajatuksena on tutkia Ankkuritoimintaa laadullisesti, eikä aineiston koko ole ratkaiseva. Tätä voidaan verrata tilastolliseen tutkimukseen siinä mielessä, ettei aineiston laajuus ole se ratkaiseva tekijä, koska tuloksia ei ole tarkoitus yleistää, vaikka ne voivatkin kertoa tutkittavasta aiheesta jotakin yleisempää. Yksikin strukturoimaton yksilöhaastattelu voi helposti tuottaa 30 litteroitua tekstisivua, on harvoin järkevää tai voimavarojen puitteissa mahdollista tehdä niin paljon haastatteluja, että yksilöiden väliset erot olisivat tilastollisesti merkittäviä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusyksiköiden suuri joukko ja tilastollinen argumentaatiotapa ei ole tarpeen, tai mahdollisen. (Alasuutari 2011.)

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt ovat tietoisia tutkittavasta asiasta, tai ilmiöstä mahdollisimman paljon, tai heillä on kokemusta asiasta. Joten on tärkeää valita tiedonantajat siten, että heillä on mahdollisimman paljon tietoa ja kokemusta tutkittavasta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Valitsin tutkimukseni haastateltavat sen perusteella, että Ankkuritapaamisissa mukana olleista jokaisessa oli ollut mukana nuoren lisäksi vähintään toinen vanhempi. Tällöin tutkimuksen analyysi on vertailukelpoisempaa eri tapausten välillä, riippumatta epäilystä rikollisesta teosta, tai muusta Ankkuriin johtaneesta tapauksesta. Tutkimuksen avulla pyrin kuvaamaan tiettyä tapahtumaa ja

ymmärtämään toimintaa, tässä tapauksessa nimenomaan tapaamista Ankkuritiimin kanssa, sekä tapaamisen jälkeisiä vaikutuksia.

Aineiston keruu tapahtui jokaisessa tapauksessa haastattelujen avulla ja lopulta vastauksien perusteella pystyin tekemään sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysissä on tärkeää osata rajata se, mikä aineistossa on kiinnostavaa ja vastaa parhaiten tutkimuskysymyksiin. Edellä mainittu seikka on tärkeä, sillä laadullisen tutkimuksen aineistosta voi löytyä useita kiinnostavia asioita ja kaikkia niitä ei ole ehkä osannut etukäteen edes ajatella. Usein nämä kiinnostavat asiat voi saada tutkijan hämilleen ja kaikista näistä kiinnostavista asioista olisi mielenkiintoista raportoida omassa tutkimuksessa. Siksi on tärkeää osata rajata omaa tutkimusta, kuten Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat sisällönanalyysistä (2018, 104). Haastatteluja ennen pohdin, saanko varmasti kattavat vastaukset kysymyksiini.

Haastattelujen jälkeen tutkimusaineisto analysoidaan ja pyrin pelkistämään havainnot tuloksista. Tämän jälkeen Alasuutarin (2011) mukaan laadullisen tutkimuksen toinen vaihe oli arvoituksen ratkaiseminen. Käytännössä siis tulokset tulkitaan. Laadullisessa tutkimuksessa arvoituksen ratkaiseminen merkitsee sitä, että tuotettujen johtolankojen ja käytettävissä olevien vihjeiden pohjalta tehdään merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä. (Alasuutari 2011.)

5.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Ennen haastatteluja valitsin haastateltavat sattumanvaraisesti, mutta kuitenkin niin, että heidän lapsensa olisivat likimäärin saman ikäisiä. Sain haastateltavien vanhempien yhteystiedot Ankkuritiimiltä, soitin jokaiselle vanhemmalle ja esitin kaikille asian samalla tavalla, sekä kysyin halukkuutta vastata haastattelukysymyksiini. Kerroin mitä tutkin ja pohjustin asiaa myös kertomalla Ankkuritoiminnasta. Päätin haastatella neljää vanhempaa ja ajattelin, että saan helposti neljä haastateltavaa. Toteutus oli kuitenkin hieman haasteellinen, kaksi vanhempaa halusivat ehdottomasti toteuttaa haastattelun ja pyysivät, että hoitaisimme sen puhelimitse. Kerroin, että voisin lähettää sähköpostitse kysymykset etukäteen ja sovittaisiin puhelinhaastattelulle aika. Kumpikin halusi tehdä haastattelun kuitenkin saman tien.

Tein kaksi haastattelua puhelimitse, puhuimme molempien vanhempien kanssa ensin nuoren kanssa olleesta tapauksesta ja sen jälkeen esitin kysymykset Ankkuritoiminnasta. Haasteellista puhelinhaastattelussa oli se, että sai kirjattua lähestulkoon kaiken ylös. Minulla ei ollut nauhuria, joten kirjasin kaiken ylös käsin mahdollisimman tarkkaan. Puhelinhaastattelujen jälkeen kirjoitin haastattelut puhtaaksi. Puhtaaksikirjoittaminen tapahtui jouhevasti. Jo puhelinhaastatteluvaiheessa huomasin, että asia voi lähteä helposti rönsyilemään ja kun vanhempi puhuu omasta lapsestaan, tulee poliisin asemassa olevalle puhuttua ja avattua asioita, joihin kaipaa apua tai vastauksia asioihin, jotka eivät varsinaisesti liittyneet haastattelun teemaan. Tällaisten asioiden poisrajaaminen on tärkeää, ellei ne liity tutkimukseen.

Yksi vanhempi toivoi sähköpostihaastattelua, joten sovin, että lähetän hänelle haastattelulomakkeen sähköpostiin. Kirjoitin lyhyen saateen haastattelukysymysten kanssa. Hän kuitenkin unohti asian, jonka vuoksi teimme haastattelun lopulta puhelimitse. Myös tämän kolmannen haastattelun jälkeen tein samanlaisen puhtaaksikirjoituksen, kuin olin tehnyt kahden aikaisemman haastattelun osalta.

Tutkimustulosten analyysivaiheessa karsin vastauksista ylimääräiset ja yksilöivät asiat pois ja etsin vastauksista laadulliseen tutkimukseeni vastaavat seikat. Kokosin jokaisesta haastattelusta itselleni samankaltaiset vastauslomakkeet, jotta pystyin arvioimaan haastattelujen tuloksia paremmin keskenään. Kun olin kirjoittanut haastattelujen niin sanotut ytimet itselle ylös, oli yhtäläisyyksien vertaaminen ja hahmottaminen helpompaa.

Haastateltavilta kysyttiin samat kysymykset ja näiden vastausten vertaamiseksi listasin ydinkysymykset ja vastaukset taulukkomuotoon, jotta yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien hahmottaminen olisi helpompaa. Tämä niin sanottu raakataulukko helpotti analysointia ja myös lukija saa silmäiltyä siitä nopeasti ja karkeasti millaisia tuloksia tutkimuksen avulla on saatu. Taulukko on opinnäytetyön liitteenä (liite 3).

Olisin ollut erittäin halukas tekemään haastattelut kasvotusten, sillä silloin keskustelun luominen on luontevampaa ja tunnelmakin voi olla vapautuneempi nähdessä kenen kanssa juttelee. Kaikilla on kuitenkin kiireensä ja harva oli innokas sopimaan haastattelua edes puhelimitse. Tarkoitukseni oli tehdä neljä haastattelua, mutta lopulta neljännen vanhemman löytäminen koitui liian haastavaksi, juuri näiden kiireiden ja muiden arkisten

syiden vuoksi. Tuloksissa kolmesta haastateltavasta vanhemmasta on käytetty lyhennettä 1, 2 ja 3 siten, että ensimmäinen haastateltava on 1 ja toinen haastateltava on 2 ja kolmas haastateltava 3.

Haastattelut etenivät samaan malliin kaikkien kanssa. Ensin kerroin siis tekemästäni tutkimuksesta ja mitä pyrin selvittämään haastattelujeni avulla. Keskustelu eteni mukavasti ja pääkysymysten ohessa esitin välillä tarkentavia kysymyksiä. Kysyin haastateltavilta, mitä mieltä he olivat Ankkuritapaamisesta ja oliko se vaikuttanut nuoren käyttäytymiseen.

Pyrin olemaan johdattelematta, mutta jos vastaus jäi kovin lyhyeksi, niin kysyin tarkempaa kuvausta esimerkiksi siitä, kuinka poliisin ja sosiaalihoajaan yhteistyöskentely oli näyttäytynyt vanhemman silmiin, tai mitä vaikutuksia vanhempi arveli tapaamisella olevan nuoren käytökseen, esimerkiksi muutokset kaveripiirissä, tai vapaa-ajan tekemisten muuttuminen.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa kerron millaisia vastauksia sain haastatteluista ja mitä näistä tutkimustuloksista voidaan päätellä. Tutkimustulokset on jaoteltu tulosteemoittain omiin kappaleisiin. Kuten edellä mainittiin, haastateltavat on eritelty numeroilla: ensimmäinen on haastateltava 1, toinen 2 ja kolmas 3.

6.1 Vanhempien kokemus Ankkuritoiminnasta

Yksi tärkein tutkittava asia haastatteluissa oli, kuinka vanhemmat olivat kokeneet tapaamisen ja millaisen mielipiteen he olivat muodostaneet toiminnasta. Kaikki haastateltavat olivat samaa mieltä, että kokemus oli positiivinen. Kaksi kolmesta sai kutsun Ankkuritiimiltä ja yksi vanhempi oli ottanut itse yhteyttä Ankkuriin. Jokainen koki tapaamisen ajankohdan sopimisen helpoksi ja kaikki ajat oli sovittu puhelimitse. Vanhemmat olivat tapaamisissa mukana nuoren kanssa ja jokaisessa tapaamisessa oli läsnä sama sosiaalitoimen palveluohjaaja ja poliisin puolelta sama Ankkuripoliisi.

Haastateltavat 1 ja 2 olivat käyneet Ankkuritapaamisissa kerran, haastateltava 3 oli tavannut Ankkuria yhdessä lapsensa kanssa yhteensä kolme kertaa. Jokaisella vanhemmalla oli käsitys tapahtumista ja tieto etukäteen miksi poliisiasemalle mennään. Kaksi kolmesta oli selkeästi sitä mieltä, että tapaaminen oli tarpeellinen. Kolmas vanhempi epäroï, oliko tapaamisella suurta painoarvoa, mutta koki tapaamisen siitä huolimatta hyväksi. Yksi vanhempi oli tyytyväinen Ankkuritiimin työskentelyyn, mutta olisi toivonut hieman tiukempaa otetta puhutukseen.

”Puhuttelu olisi voinut olla napakampi. Sellainen, että olisi jäänyt fiilis, ettei todellakaan halua tulla poliisin juttusille toiste.” (1)

Samainen haastateltava sanoi, että on hyvä, että nykyään poliisista annetaan sellainen kuva, ettei poliisia tarvitsisi pelätä, kuitenkin samaan henkyykseen haastateltava jatkoi:

”Tapaamisessa olisi voinut olla laillisuuskasvatuksen lisäksi vähän peloketta siitä, ettei sinne halua enää uudelleen. Poliisi on kuitenkin poliisi, väärin toimiessa sitä saakin vähän pelätä. -- Mielestäni X pääsi aika kevyellä tässä

tapaamisessa. Ehkä olisi voinut vähän shokeerata jotenkin, näyttämällä vaikka putkatilat, tai jotain, että tänne ei todellakaan halua.” (1)

Kuten aikaisemmin tuli ilmi, Ankkuripoliisin tehtäviksi on määritelty lapsen tai nuoren puhutus tai kuulustelu, rikoksen selvittäminen ja laillisuuskasvatus. Nämä asiat ovat toteutuneet, vaikka haastateltava olisikin toivonut tiukempaa otetta poliisilta. Ankkuritoimintaa ohjaaviin periaatteisiin kuuluu nuoren itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja se tarkoittaa, että nuori kohdataan arvostaen ja kunnioittavasti. Haastattelun perusteella voidaan olettaa, että toiminta ollut nuoren edun mukaista, eikä vain pelottelua. Pohdin, oliko haastateltava täysin tietoinen, ettei poliisin tehtäviin kuulu nuorten pelottelu, vaan toiminnan kuuluukin olla rakentavaa ja vuorovaikutteista. Nuoren asioista ollaan aidosti kiinnostuneita ja häntä pyritään auttamaan rankaisemisen ja syyttämisen sijaan. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 19.)

Nuorten näkökulma Ankkuritoiminnasta kiinnosti minua myös erityisen paljon. Verratessa tuloksia vanhempien ja nuorten välillä löysin yhtäläisyyksiä. Nuorten rikosentekijöiden kokemuksia Ankkuritoiminnasta (Koitti & Niemi, 2017) opinnäytetyön tulosten mukaan osa nuorista ei kokenut tehneensä rikosta, eivätkä näin ollen nähneet syytä, miksi olivat joutuneet Ankkuriin. Nuorten vastauksista oli kuitenkin käynyt ilmi, että Ankkuri oli hyödyttänyt heitä. Työssä oli haastateltu kuutta nuorta, jotka olivat kertoneet, etteivät ole Ankkurin asiakkuuden jälkeen syyllistyneet uusiin rikoksiin. Haastatelluista nuorista viisi koki hyvin vahvasti, että Ankkuri on auttanut heitä muuttamaan elämänsä suuntaa ja vaikuttanut siihen, etteivät he enää ole syyllistyneet uusiin rikoksiin. (Koitti & Niemi 2017, 38, 44.)

Haastateltava 2 oli tyytyväinen tapaamiseen, vaikka kyseessä ollut asia ei ollut selvinnyt. Haastateltava 3 oli taas sitä mieltä, että yhdellä tapaamiskerralla syyllisyyskysymyksen osalta nuorta koskevaa asiaa olisi voinut selvittää paremmin. Ankkuritoiminnan periaatteisiin kuuluu, että nuori tulee kuulluksi ja saa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 19). Haastatelluista kävi ilmi, että ihan kaikkea ei ole kuitenkaan saatu selvitettyä. Mikäli nuori ei ole itse halukas selvittämään asiaa, voi siitä jäädä epäselviä mielikuvia vanhemmillekin.

”Tässä tapauksessa asia ei edennyt, eikä syyllisiä selvinnyt, joten en tiedä oliko siitä muuta hyötyä, kuin se, että nuorta vähän heräteltiin. Mikä on kyllä ihan hyvä herätelläkin, että teoilla voi olla seurauksia.” (2)

”Olin eri mieltä jostain asiasta, sillä eräs tapaus oli sellainen, missä nuorta syytettiin, tai pidettiin automaattisesti syyllisenä tapahtumiin, vaikka ei ollut kunnollista näyttöä.” (3)

Haastateltavat 2 ja 3 kertoivat myös, että tapaamiset etenivät hyvin keskustelemaan sävyyn. Tämä kertoo juuri siitä, että Ankkuritiimin ja nuoren välille on pyritty rakentamaan luottamusta, jotta nuori uskaltaisi puhua. Ankkuritiimin kuuluu olla ensisijaisesti nuoren puolella ja tukemassa häntä eteenpäin, aivan kuten Ankkuritoiminnan käsikirjassakin on sanottu. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 19.)

”He eivät suhtautuneet liian lepsusti, vaan sopivan jämekästi. Asiat puhuttiin faktoina ja keskustelu oli rakentavaa. Nykynuoret osaavatkin keskustella, joten tapaaminen oli hyvä.” (2)

”Keskustelu ei ollut lainkaan syyttävää, vaan tapaamisissa pyrittiin ymmärtämään nuorta.” (3)

Tunnelma tapaamisissa on selvästi ollut rakentava. Haastateltava 3 kertoi, että vaikka tapaaminen oli edennyt hyvin ja keskustelu oli vuorovaikutteista, niin silti oli jäänyt olo, että nuorta pidettiin syyllisenä tekoihin, joita ei voitu kuitenkaan osoittaa todeksi. Poliisin tekee oman selvityksensä ja mikäli epäily kohdistuu nuoreen, niin sitä tapaamisessa on tarkoitus selvittääkin.

”-- nuoriin voisi suhtautua kuten aikuisiinkin ja välillä oikeasti uskoa mitä he sanovat, eikä ikään kuin leimata automaattisesti.” (3)

Yleisesti katsoen myös Haastateltava 3:n kokemukset tapaamisista olivat olleet onnistuneita ja rakentavia, mistä voidaan päätellä, että toiminta on ollut laadukasta.

”Tapaamisista jäi olo, että pikemminkin haettiin syitä tapahtumille ja keskusteltiin, miksi näin oli päässyt käymään.” (3)

6.2 Ankkuritoiminnan vaikutus nuoreen

Jokainen vanhempi kertoi haastateltaessa, että Ankkuritapaaminen oli ollut hyödyllinen ja toiminnasta oli ollut apua. Tapaamisella oli ollut selkeä vaikutus nuoreen jokaisen kohdalla, kaksi vanhempaa kolmesta kertoi, että Ankkurin myötä ongelmat olivat loppuneet ja tapaaminen oli herätellyt nuoria.

”Hankala sanoa sellaisia suoria vaikutuksia, mutta varmasti siellä takaraivossa on nyt ainakin se, ettei voi tehdä mitään vaan. Ei ole tarvinnut olla poliisin kanssa tekemisissä sen tapauksen jälkeen lainkaan, että se on ainakin hyvä merkki.” (2)

”Nuoren toiminta olisi varmasti voinut jatkua ja olla pahempaa ilman tapaamisia. Tapaamisissa oli myös hyvä henki, joka varmasti auttoi. Jos tapaaminen olisi ollut ahdistava ja syyttävä, niin varmasti sekin olisi vaikuttanut nuoreen negatiivisesti.” (3)

Tässä lauseessa kiteytyy hyvin Ankkuritoiminnan tavoitteen saavuttaminen, on vaikutettu nuoreen ja toiminta on ollut oikeudenmukaista. Aikaisempiin tutkimuksiin verrattaessa voi todeta, että Ankkuritoiminnalla on voitu ennalta estää uusiin tekoihin syyllistymistä varhaisen puuttumisen ansiosta. Esimerkiksi Stepanovin (2017, 33) opinnäytetyössä selvitettiin, että Ankkurin käsittelyssä olleista nuorista ainoastaan viidennes (20 %) oli epäiltyä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden sisällä interventiosta, kun taas vertailuryhmään kuuluneista nuorista joka kolmas (33 %) oli epäiltyä uuteen tai uusiin rikoksiin vuoden tarkastelujakson aikana.

Yksi haastateltava kertoi tilanteen rauhoittuneen, mutta olisi toivonut terveystalouteen ohjaamista. Iisalmen Ankkuritoiminnassa ei työskentele terveystoimen ammattilaisia, mutta mikäli näin olisi, olisi palveluun ohjaus onnistunut yhteen nimeen -periaatteella varmasti.

Eräs mielenkiintoinen kysymys oli, millaista keskustelua Ankkuritapaaminen oli herättänyt nuoren ja vanhemman välillä. Ankkuritiimi ei pääse ihmisten koteihin kuulemaan kuinka asioista keskustellaan jälkeinpäin, joten tapaamisen laadun mittaamisen vuoksi tämä kiinnosti minua. Kaikki vanhemmat kertoivat, että keskustelua olisi ollut tapaamisen jälkeen nuoren kanssa enemmän tai vähemmän.

”Meillä ei ollut tapaamisten jälkeen nuoren kanssa oikeastaan omaa jälkipuintia, ainoastaan keskustelimme, että ei enää hölmöilyä, ettei tarvitse tulla uudestaan. Ja se on kyllä pitänyt.” (3)

Haastateltava 1 kertoi, että tapaaminen oli herättänyt enemmänkin keskustelua ja nuori oli pohtinut, tuleeko jatkoseuraamuksia ja muutenkin tapaaminen oli herättänyt erilaisia ajatuksia. Nuori oli selvästi havahtunut tapaamisen jälkeen ja mahdollisia tulevia tekoja saatiin ennalta estettyä, sillä tilanne oli rauhoittunut laillisuuskasvatuksen myötä. Tämä kertoo jälleen siitä, että tapaamisessa on päästy tavoitteisiin, jotka toiminnalle on asetettu Sisäministeriön julkaisemassa Ankkuritoiminnan käsikirjassa (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 18). Haastateltava 1 kertoi myös, että vaikka tilanne oli tapaamisen myötä rauhoittunut, niin jonkin ajan kuluttua uhmakkuutta oli kuitenkin alkanut esiintymään.

”Meillä oli joskus joku riitatilanne ja taisin sanoa sitten, että kohta mennään poliisille tai vastaavaa, niin X sitten huusi minulle, että ihan sama vaikka mennään, eihän sieltä tullut viimeksikään mitään.” (1)

Riittävän tiukka ote Ankkuritapaamisissa ja laillisuuskasvatuksen osalta ei voi estää temperamentin näkymistä ja nuorilla tunteiden purkauksia tulee väistämättä. Vanhemmuuteen liittyvät haasteet nuoren kasvattamisessa kokeilevat sekä nuorta ja vanhempaa ja jokaisen vanhemman haastattelussa nämä haasteet tulikin ilmi. Jokaisen vanhemman haastattelussa jossain kohdassa tuli pohdintaa siitä, kuinka nuoret ovat nykyään tietoisia oikeuksistaan ja vanhemmilla ei ole samanlaista mahdollisuutta pitää kuria yllä, kuin ns. ennen vanhaan. Kaksi kolmesta vanhemmasta kertoi, että omassa nuoruudessa vastaavanlaiset tapaukset olisi selvitetty kotona erinäisin kurinpitomenetelmin.

”Onhan se jotenkin puututtava, sillä nykyään vanhemmatkaan eivät oikein pysty tekemään mitään. Olen itse enemmän sellainen vanhan kansan ihminen ja sitä mieltä, että vanhemmillakin pitäisi olla jotain keinoja, mutta selkään ei saa antaa.” (2)

Eletään kuitenkin 2020-lukua, joten on nykypäivää selvittää asiat oikeudenmukaisesti ja tavoitteena on myös nuoren hyvinvoinnin edistäminen pelkän rangaistuksen sijaan. Vastausten perusteella arvioin, että Ankkuritoiminta on onnistunut nimenomaan hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Kokonaisvaltaisesti ajateltuna muutos vanhoista tavoista on positiivinen.

Nykynuoret omaavat hyvät keskustelutaidot ja siksi tapaamisissa oli ollut hyvä vuorovaikutus. Kuten edellä kerroin, yksi haastateltava mainitsi erikseen, kuinka fiksuja nykynuoret ovat ja osaavat keskustella asioista, joten tapaamisessa keskustelu oli ollut onnistunutta. Vain yhdessä tapaamisessa Haastateltava 3 oli kokenut, että nuorta oltiin syyllistetty, mutta silti keskustelu oli ollut rakentavaa ja vanhempien mukaan jokaisessa tapaamisessa nuorta oli kuunneltu. Kaikki vanhemmat kokivat Ankkuritoiminnan hyödylliseksi ja kuvasivat sen olevan tätä päivää.

Oveluuttakin nuorissa riittää ja tästä tuli keskustelua kahdessa haastattelussa. Mikäli nuoret toimivat kaveriporukassa, voi tulla tilanteita, jossa pidetään kaverin puolta. Yhdessä haastattelussa tuli ilmi, että kaveriporukassa oli ilmeisesti sovittu, ettei kukaan paljasta toista.

”Hyvä, että asiaa tultiin selvittelemään, niin nuoret huomaa ettei voi jallittaa ihan miten sattuu, koska kyllä ne asiat tulee ilmi.” (2)

6.3 Ankkurin tiimityöskentely

Ankkurille koettiin olevan tarvetta ja jokainen vastasi myöntävästi kysyttäessä onko toiminta heidän mielestään tärkeää. Jokainen oli samaa mieltä, että myös Iisalmeen tarvittaisiin kokonainen tiimi, eli poliisin ja sosiaaliohjaajan lisäksi nuorisotyöntekijä sekä terveystoimen ammattilainen. Vanhempien mielestä on hyvä tietää, että nuorten asioita hoidetaan ja heillä on käsitys, että nuorten hyvinvointia pyritään edistämään toiminnan avulla, eikä pelkästään osoitella ja moitita, jos jotain sattuu. Haastatteluissa korostui se, että Ankkuritoiminta on nykypäivää ja vanhemmillekin oli tullut tunne, että nuorten asioista ollaan kiinnostuneita.

Haastattelujen perusteella oletan, että Ankkuritoiminnalla on päästy sille asetettuihin tavoitteisiin vanhempien näkökulmasta. Kolmen haastattelun perusteella jokaisessa tapauksessa oli käsitelty nuoren asioita myös siltä kantilta, miksi niin oli käynyt, kuin oli käynyt. Oli selvitelty mitä on tapahtunut ja mitkä tähän ovat olleet syyt. Tapaamisissa nuoret olivat saaneet laillisuuskasvatusta. Sosiaalipuolen työntekijälle ei ollut koettu kuitenkaan tarvetta vanhempien näkökulmasta. Tämä on kuitenkin vain vanhempien näkökulma ja sosiaalitoimen puolesta läsnäolo on varmasti ollut hyväksi, jotta sosiaalitoimi saa tarvittavat tiedot omia toimia varten.

”Työparina toimivat tosi hyvin, ei siitä ole mitään sanottavaa tai huomautettavaa.” (1)

”Ei ole kyllä mitään moitittavaa Ankkuritiimin toiminnasta, poliisi ja sosiaaliohjaaja olivat tosi asiallisia. Ei oikein tule muuta mieleen tapaamisesta, kun että hyvin hoitivat.” (2)

”Poliisi ja sosiaaliohjaaja vaikuttivat ammattitaitoisista ja asiantuntevilta. Sosiaaliohjaaja oli ehkä vähän enemmän äänessä ja pyrki hakemaan syitä nuoren käyttäytymiseen ja saada häntä itseäänkin ajattelemaan asiaa. Ehkä sen pohtimisen taustalla se, että ymmärtäisi myös sen, että asioilla on seuraukset. Poliisi oli enemmän faktapohjalla ja koitti selvittää mitä oli yleensäkin tapahtunut.” (3)

Myös sosiaalitoimen ja poliisin tehtävät olivat näyttäneet vanhemmalle selkeästi. Ankkuritoiminnan käsikirjassa (2019) poliisin tehtäviin olikin kirjattu juuri nuorten puhuttelut ja mikäli paikallisesti tai alueellisesti on niin sovittu, ankkurissa mukana olevien nuorten tekemien rikosten esitutkinta ja muut lakisääteiset poliisin tehtävät. Ankkuripoliisin tehtävät keskittyvät pääsääntöisesti rikosten ennalta estämiseen. Sosiaalitoimen tehtäviin kuului puolestaan sosiaalihuoltolain sekä lastensuojelulain mukaiset palvelutarpeen arvioinnit, palveluohjaus tai näihin osallistuminen paikallisten sopimusten mukaan. (Airaksinen, Kangasniemi & Moilanen 2019, 36-37.)

Ennalta estävyyden kannalta Ankkuritoiminnassa on onnistuttu, sillä jokaisen tapauksen osalta tilanne oli rauhoittunut tapaamisten seurauksena ja Ankkuritoiminta oli herättänyt keskustelua myös kotona. Varhainen puuttuminen on ominaista toiminnalle ja kussakin tapauksessa tämä voi olla ratkaiseva tekijä siinä, että nuoret eivät olleet jatkaneet niin sanottuja hölmöilyjä. Jokainen haastateltava koki Ankkuritoiminnan kokonaisuudessaan hyödylliseksi, sekä kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että Ankkurille on tarvetta. Yksikään haastatelluista ei osannut sanoa, oliko toiminnan vaikutuksena tapahtunut muutoksia kaveripiirissä, tai merkittäviä muutoksia vapaa-ajan viettämisessä.

Lopuksi esitin jokaiselle avoimen kysymyksen, mihin kenelläkään ei ollut sen suurempia vastauksia, mutta siinä vaiheessa viimeistään tuli ilmi se, että kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että Ankkuritoiminta on tarpeellista ja kokivat toiminnan positiivisena asiana. Yhdelläkään vanhemmalla ei ollut antaa kehitysehdotuksia toiminnan suhteen, vaan ainoastaan positiivista palautetta. Jokainen oli mieltänyt Ankkuritoiminnan hyödylliseksi ja se oli mielestäni tärkeää, etteivät vanhemmat kokeneet tapaamisen olevan ajanhukkaa.

”Todella hienoa, että tällaista työtä tehdään ja arvostan kyllä Ankkuritoimintaa, siitä on ollut nyt paljon puhetta ja tulee varmasti tarpeeseen.” (1)

”Ankkuritoiminta on ehdottomasti hyvä juttu.” (2)

”Ankkuritoiminta vaikuttaa hyvältä ja tiimin ote hommaan oli hyvä.” (3)

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyön alussa minulla oli tarkoitus selvittää, kuinka vanhemmat ovat kokeneet Ankkuritoiminnan. Käsittelin sekä nuorta, että vanhempaa osana Ankkuritoimintaa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada vastaukset vanhemmilta, kuinka he ovat nähneet asiat Ankkuritapaamisissa ja onko toiminnan tavoitteet toteutuneet heidän näkökulmastaan. Valitsin työni tutkimusmenetelmäksi laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Toteutin laadullisen tutkimuksen tekemällä kolme haastattelua kolmelle eri vanhemmalle. Sain vanhempien yhteystiedot Ankkuripoliisilta ja valitsin haastateltavat vanhemmat sen perusteella, että heidän lapsensa olisi suunnilleen saman ikäisiä. Muuten vanhemmat on valittu sattumanvaraisesti. Jokainen haastattelu tehtiin puhelimitse ja esitin jokaiselle samat pääkysymykset, joihin minulla oli myös tukikysymyksiä.

Haastattelututkimus oli antoisa ja sain mielestäni hyvät vastaukset, joiden perusteella sain rakennettua kuvan siitä, kuinka nämä vanhemmat olivat kokeneet Ankkuritoiminnan. Valitsin haastatteluihin sellaisia kysymyksiä, joilla pyrin selvittämään, onko toiminnassa päästy Ankkuritoiminnan käsikirjan mukaisiin tavoitteisiin. Haastattelujen avulla sai vastauksia tutkimustehtävään ja sitaattitukevat tulosten luotettavuutta. Vertasin tulosteemojen vastauksia myös sitaattien avulla toimintaa ohjaaviin periaatteisiin ja tavoitteisiin. Puhelinhaastatteluissa laadun merkittävyys heikkenee siten, että haastateltavaa ei voi tulkita samalla millään muulla tavalla. Haastateltavat kertoivat avoimesti ja mielellään tapaamisista sekä vastasivat kysymyksiini, mutta uskon, että olisin osannut tulkita heitä vielä paremmin, mikäli haastattelut olisi tehty kasvotusten.

Mikäli haastateltavia olisi ollut enemmän, olisi tutkimustuloksia voitu pitää laadullisesti merkittävämpinä, sillä nyt otanta oli melko suppea. Kyseessä on kuitenkin opinnäytetyö, joten koen, että työn laajuuteen nähden sain kolmesta haastattelusta riittävästi tietoa. Haastattelujen avulla sain vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Tutkimuksen avulla selvitin, että jokainen oli kokenut Ankkuritoiminnan positiivisena ja mielsi sen kokonaisuutena hyödylliseksi. Yksi haastateltava kertoi käyneensä tapaamisissa yhteensä kolme kertaa, joista yhdestä kerrasta oli jäänyt hieman epäselvä kuva. Uskon, että kyseinen haastateltava olisi voinut avata tätä kokemusta vielä paremmin, mikäli haastattelu olisi tehty kasvotusten. Puhelinhaastattelussa voi tulla helposti keskeytyksiä, mikäli

haastateltava ei ole rauhallisessa ympäristössä ja tämä voi myös vaikuttaa hieman vastauksiin.

Tavoitteenani oli selvittää kattavasti vanhempien näkökulmasta, kuinka tapaamiset ovat vaikuttaneet nuoreen. Vastaukseksi sain, että jokaisen nuoren kohdalla Ankkuritoiminnalla oli ollut positiivisia vaikutuksia ja nuoren ongelmat olivat jopa loppuneet. Jokaisen vanhemman mielestä jo se, että tapaamisten jälkeen ei ole tarvinnut olla tekemisissä poliisin kanssa, on merkki siitä, että tilanne on rauhoittunut ja oppi on niin sanotusti mennyt perille.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös selvittää, kuinka vanhemmat kokivat Ankkurin tiimityöskentelyn tapaamisissa. Jokaiselle oli jäänyt ammattimainen ja asiantunteva kuva Ankkurin tiimityöskentelystä. Vanhempien näkökulmasta keskustelu tapaamisissa oli ollut rakentavaa ja nuorta oli kuunneltu. Poliisin ja sosiaalitoimen välinen työskentely oli ollut tasavertaista. Tutkimustulokset olivat positiivisia ja osoittivat, että Ankkuritoiminta on ollut ohjeiden mukaista. Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa pohdin, olisiko haastateltavat antaneet erilaisia vastauksia, jos haastatteliija ei olisi tullut poliisin puolelta. Tutkimuksen laatua voi arvioida teemahaastattelutulosten valossa ja sitaattit haastatteluista lisäävät luotettavuutta. Tulkitsin teemoja myös sitaattien avulla. Kirjoittaessa tutkimustuloksia hain haastatteluista sitaatteja ja analysoin myös niiden avulla toiminnan toteutumista ja pystyin vertaamaan sitä esimerkiksi asetettuihin tavoitteisiin.

Kehityskohteita tai ehdotuksia ei tullut vanhempien osalta, ainoastaan toiminnan hyödyllisyyttä korostettiin. Vanhemmat kokivat toiminnan tarpeelliseksi ja olivat tyytyväisiä siihen, että nuorten asioita hoitaa asiantunteva tiimi.

Vastaavanlaista tutkimusta ei ole tehty aikaisemmin, joten oli mielenkiintoista kartoittaa vanhempien näkökulmaa toiminnasta. Stepanovin (2017) tekemä tutkimus kuinka Hämeenlinnan moniammatillisen Ankkuritiimin interventio oli vaikuttanut vuonna 2015 rikoksilla oireilevien 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen antoi tilastollista kuvaa toiminnasta. Stepanovin määrällisestä tutkimuksesta selviää, kuinka Ankkuritoiminta on tilastojen valossa vaikuttanut nuoriin. Tilastot ovat loistava tapa selvittää, onko työllä saatu aikaan positiivista kehitystä. Työn tuloksina saatiin viitteitä siitä, että Ankkuritoiminnalla pystyttiin ennalta estämään rikosten uusimista. Oman

tutkimukseni kautta olen havainnut, että vanhemmat ovat olleet samaa mieltä. Ankkuritapaamisten jälkeen nuorten käyttäytymisissä oli positiivisia muutoksia.

Aihe voi olla vanhemmille herkkä, kun on kyse omasta lapsesta. Kuten opinnäytetyössä vanhemmuutta käsittelevässä kappaleessa pohdin, ettei aina ole vanhemman syy sille, kuinka nuori toimii. Voi olla siis hyväksi myös vanhemmalle, että asia tulee Ankkurin hoidettavaksi, jotta myös vanhempi voi saada tukea kasvatukseen. Yksi vanhempi kertoikin ottaneensa itse yhteyttä poliisiin, koska ei enää tiennyt kuinka lapsen kanssa tulisi toimia.

Vanhemmat voivat kantaa sekä huolta, että häpeää nuoren käyttäytymisestä, mutta pääsääntöisesti terveen ajatusmaailman omaavan vanhemman mielipide on se, että lapsen etu edellä mennään. Vaikka jotain olisikin tullut tehtyä, niin mikään ei ole myöhäistä. Sen vuoksi Ankkuritoiminnassa pyritään puuttumaan nuoren tilanteeseen varhaisessa vaiheessa. Opinnäytetyön avulla selvisi, että jokainen vanhempi oli sitä mieltä, että toiminta oli ollut lapsen edun mukaista. Yksi haastateltavista oli kylläkin sitä mieltä, että poliisin puolelta asiaa olisi voitu selvittää paremmin, mutta lopputulema oli tyydyttänyt kuitenkin.

Tutkimustulosten perusteella ajattelen, että vanhemmille voitaisiin selventää kokonaistilannetta paremmin jo ennen tapaamista. Vanhemmilta voisi tiedustella etukäteen jo onko heillä mahdollisesti tarvetta jonkin Ankkurin osaajan palveluihin, tai avun piiriin. Tapaamisissa tulisi myös neuvoa mistä tarvittavaa apua on saatavilla, jos vanhemmat kokevat tarvitsevan tukea kasvatukseen.

Työn toteuttaminen onnistui mielestäni hyvin, vaikka olin alussa hieman kriittinen aikataulun suhteen, niin sain silti tehtyä opinnäytetyön riittävässä ajassa. Itse tutkimuksen tekeminen ja haastattelut sujuivat jouhevasti ja olivat erittäin antoisaa tekemistä. Aihe kiinnosti minua jo opintojeni alussa ja päätin, että teen opinnäytetyöni Ankkuritoiminnasta, sillä haluan työskennellä tulevaisuudessa nuorten parissa. Niin kliseiseltä kuin se kuulostaakin, niin nuorissa on tulevaisuus ja kun heidän tekemisiinsä voidaan vielä vaikuttaa, on varhainen puuttuminen monelle pelastus.

LÄHTEET

Aaltonen M., Daniellson P., Kivivuori J., Näsi M. & Suonpää K. 2018. Kriminologia, Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Tallinna: Gaudeamus.

Alasuutari M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.

Alasuutari P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Ankkuri 2019, luettu 3.5.2019, luettavissa: <https://rikoksentorjunta.fi/ankkuri>

Ankkuritoimintaa Hämeen poliisilaitoksella, luettu 3.5.2019, luettavissa:

<https://www.avi.fi/documents/10191/1471975/Kanta->

[H%C3%A4meen+Ankkuri+050614/eed8cd89-ba4c-4b57-8284-342e577ee097](https://www.avi.fi/documents/10191/1471975/Kanta-H%C3%A4meen+Ankkuri+050614/eed8cd89-ba4c-4b57-8284-342e577ee097)

Ankkuritoiminta.fi, luettu 3.5.2019 luettavissa <https://ankkuritoiminta.fi/toiminta>

Ankkuritoimintaesitys 15.3.2019. Itä-Suomen Poliisilaitos.

Benyik L. & Kohen S. 2011. Nuoret tappajat kouluissamme. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Ellonen N. 2012. Kurin alaiset. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Esitutkintalaki

Haikkola L., Hästbacka N. & Pekkarinen E. 2019. Kuka vastaa nuorten rikoksiin?

Helsinki: Valtioneuvosto. Luettu 17.6.2019. Luettavissa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf

Hamarus P. 2008. Koulukiusaaminen. Helsinki: Kirjapaja.

Harrikari T. 2010. Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta. Rikosseuraamuslaitos.

Heinonen M. 2018. Opinnäytetyö: Ankkuri-toiminta: uhka vai mahdollisuus parempaan huomiseen? Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu

Hinkkanen V., Pekkarinen E. & Savolainen J. 2007. Lasten rikolliset teot ja niihin puuttuminen. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kananen J., 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Kivivuori J., Lehti M. & Suonpää K. 2018. Teoksessa Rikollisuustilanne 2017. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Kivivuori J. 2008. Rikollisuuden syyt. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Kivivuori J. & Salmi V. 2005. Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995-2004. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kivivuori J. 1997. Nuoret rikoksen tekijöinä. Helsinki: Hakapaino Oy.

Koitti M. & Niemi J. 2017. Opinnäytetyö: Nuorten rikosentekijöiden kokemuksia Ankkuritoiminnasta. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu.

Korander T. 1992. Nuorten käsityksiä rikollisuudesta. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Knepper P. 2007. Criminology and Social Policy. London: SAGE Publications Ltd.

Lyy P. 19.1.2018, Yksi vanki maksaa Suomelle 200 euroa päivässä. Helsingin uutiset, luettu 26.3.2019, luettavissa: <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/599882-yksi-vanki-maksaa-suomelle-200-euroa-paivassa-raha-vaikuttaa-myos>

McKinsey Crittenden P. 2008. Raising parents. Devon: Willan Publishing.

Lastensuojelulaki

LeBlanc T., McDonald G. & Morrison M. 2000. Teoksessa: Criminology and Social Policy. London: SAGE Publications Ltd.

Moilanen T., Airaksinen M. & Kangasniemi M. 2019. Ankkuritoiminnan käsikirja. Moniammatillinen yhteistyö nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. Sisäministeriön julkaisuja 2019:16.

Muncie J. 2004. Youth & Crime. London: SAGE Publications.

Niemi H. (toim.) 2018. Rikollisuustilanne 2017. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Nuoperi. Nuori/Nuoruus. Luettu 4.4.2019, luettavissa:

<http://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=18>

Näsi M. & Tanskanen M. 2016. Teoksessa: Rikollisuustilanne 2015. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Nätkin R. 2006. Pullo, pillerit ja perhe - vanhemmuus ja päihdeongelmat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Poliisi Itä-Suomessa Power-Point esitys. Luettu 3.5.2019, luettavissa Sinetissä.

Reivinen J. & Vähäkylä L. 2013. Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Rikoslaki

Salmi V. 2004. Varhaisnuorten normirikkomukset - ongelma vai osa nuoruutta? Helsinki: Hakapaino Oy.

Salmi V. 2012. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2012. Helsinki: Hakapaino Oy.

Salminen S. 28.4.2019. Mikä tekee lapsesta tappajan? Iltalehti. Luettu 28.4.2019, luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/ac0575d4-3a1e-41e5-837a-c9e7a65e0f7c>.

Sinkkonen J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Tilastokeskus 8.5.2018. Poliisin tietoon tulleet rikokset. Luettu 28.4.2019, luettavissa: <https://findikaattori.fi/fi/11>.

Tilastokeskus 31.3.2017. Nuorten kokonaisrikollisuus. Luettu 28.4.2019, luettavissa: <https://findikaattori.fi/fi/96>.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sisäministeriö 2018. Enska, Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023. Luettu 30.4.2019, luettavissa:

<https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf/ae0d1f5-8fc9-fac6-1e60-68c0374e296f/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf.pdf>

Sisäasiainministeriö 2013, Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä. Luettu 3.5.2019, luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79022/Ankkuri-malli%20moniviranomaisyhteistyössä.pdf>

Stepanov A. 2017. Vaikuttavuustutkimus Hämeenlinnan moniammatillisen Ankkuri-tiimin intervention vaikutuksesta 15–17-vuotiaiden nuorten rikoskäyttäytymiseen. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Vahingonkorvauslaki

LIITE 1

Haastattelukysymykset vanhemmille

1. Mitä mieltä olit Ankkuritapaamisesta?

Kuinka tapaaminen eteni, oliko tapaaminen hyödyllinen ja tuliko tarpeeseen.

2. Onko Ankkuritoiminta vaikuttanut nuoren käyttäytymiseen?

Ovatko ongelmat vähentyneet, tai loppuneet? Onko nuoren tilanne rauhoittunut?

Onko tapahtunut muutoksia nuoren käyttäytymisessä, vapaa-ajan harrastuksissa, kaveripiirissä tms? Oliko tapaamisella vaikutuksia koulunkäyntiin?

3. Miten koit poliisin ja sosiaaliohjaajan toiminnan tapaamisessa?

Toimiko Ankkuritiimi yhdenmukaisesti, molemmat asian osalta samalla kannalla?

Oliko toiminta asianmukaista? Kuunneltiinko nuorta? Oliko keskustelu rakentavaa?

Hoitiko poliisi tarvittavan selvitystyön asian osalta? Antoiko poliisi riittävää laillisuuskasvatusta? Osasiko palveluohjaaja neuvoa, tai ohjata jonkin sosiaalipalvelun piiriin?

4. Vapaa sana. Tuleeko muuta asiaan liittyvää mieleen, kehitysehdotuksia?

LIITE 2

Opinnäytetyö: Ankkuritoiminta vanhemman näkökulmasta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, kuinka Ankkuritapaamiset on hoidettu ja miten vanhemmat ovat kokeneet toiminnan. Tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Teoriaosuuden lisäksi työhön tulee itse tutkimustehtävä, jonka toteutan haastattelemalla vanhempia, jotka ovat olleet mukana Ankkuritapaamisissa.

Ankkuritoiminta sai alkunsa vuonna 2004 Hämeenlinnan poliisilaitokselta, jossa käynnistettiin hanke Ankkurista. Toiminta vakiintui 2007 vuoden alusta ja alkoi pian levitä muuallekin Suomeen. Ankkurin pääasiallinen tehtävä oli kehittää viranomaisyhteistyötä nuorten hyväksi.

Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan toimintaa, joka kohdistuu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisyyn.

Poliisin tehtävänä on lapsen tai nuoren puhutus tai kuulustelu, rikoksen selvittäminen ja laillisuuskasvatus. Sosiaalityöntekijä toimii poliisin työparina alaikäisten jutuissa ja arvioi sosiaalityön tarvetta, sekä ohjaa oikean avun piiriin. Tiimin tapaamisissa on huoltaja aina mukana. (Ankkuri.)

Jokaiselle haastateltavalle esitetään samat kysymykset ja pyrin saamaan mahdollisimman laadukkaita vastauksia, joiden avulla toimintaa voidaan arvioida.

Yksi tärkeä tutkittava asia on kuinka Ankkuritoiminta, eli poliisin ja sosiaalihoajaan tapaaminen on vaikuttanut nuoreen.

- 1. Mitä mieltä olit Ankkuritapaamisesta?**
- 2. Onko Ankkuritoiminta vaikuttanut nuoren käyttäytymiseen?**
- 3. Miten koit poliisin ja sosiaalihoajaan toiminnan tapaamisessa?**
- 4. Vapaa sana. Tuleeko muuta asiaan liittyvää mieleen, kehitysehdotuksia?**

LIITE 3

	Vanhempi 1	Vanhempi 2	Vanhempi 3
Kokemus Ankkuritapaamisesta	Positiivinen, Ankkuritiimi olisi voinut olla tiukempi asiassa.	Positiivinen, epäröi oliko tarpeellinen.	Positiivinen, tarpeellinen.
Ankkuritapaamisen vaikutus nuoren käyttäytymiseen	Positiivinen vaikutus. Tilanne rauhoittunut laillisuuskasvatuksen myötä.	Positiivinen vaikutus. Ongelmat loppuneet.	Positiivinen vaikutus. Ongelmat loppuneet
Herättikö Ankkuritapaaminen keskustelua kotona	Tapaaminen herättänyt keskustelua.	Tapaaminen herättänyt hieman keskustelua.	Tapaaminen herättänyt keskustelua.
Kokemus poliisin ja sosiaaliohjaajan toiminnasta tapaamisessa	Asiallista, työparina toimi hyvin. Olisi toivonut napakampaa otetta, hieman ”peloketta”	Tiimityöskentely asiallista ja asiantuntevaa. Sopivan jämäkkä ote toiminnassa. Keskustelu rakentavaa.	Ammattitaitoista ja asiantuntevaa. Keskustelu rakentavaa, nuorta pyrittiin ymmärtämään.
Oliko jatkotoimenpiteitä / palveluohjausta	Ei, olisi voinut olla tarve terveyspalveluille.	Ei tarvetta.	Ei tarvetta.
Arvio Ankkuritoiminnan hyödyllisyydestä kokonaisuutena	Hyödyllinen	Hyödyllinen	Hyödyllinen